LJUBLJANSKI
DNEVNIK
Cena: 5 din

Ljubljana, sreda 5. septembra 1951

Štev. 57 — Leto I.

Posebno slikovita je jesen v ravninskih krajih ob Muri. Med številne vodne ptice so pomešane tudi divje race in gosi, v številnih rokavih Mure pa je več lepo urejenih farm vodne perutnine.

Različna mnenja delegacij
ki bodo podpisale japonsko mirovno pogodbo
Trumanov govor ob začetku konference v San Franciscu — Pravila o postopku na konferenci— V soboto pričakujejo podpis pogodbe

San Francisco, 5. septembra. Konferenco za podpis mirovne pogodbe z Japonsko v San Francicu je včeraj začel predsednik Truman v imenu ZDA in pozdravil delegate 52 držav, ki so se pred 6 leti borile proti Japonski. Poudaril je, da so se ti predstavniki sestali z edinim ciljem, podpisati mirovno pogodbo z Japonsko, kar naj bo nov korak za ublažitev napetosti v svetu. Truman je v govoru poudaril, da je na žalost svet spet pred nevarnostjo novih agresij in da je organizacija OZN v težki borbi, ker ni pozabila, da je njen cilj, obdržati mir v svetu in prav s tem, da se podpiše japonska mirovna pogodba, upa, da se bo utrdil mir zlasti v Pacifiku.

Nato je Truman omenil, da bo Japonska morala plačati reparacije deželam, ki so utrpele težke izgube in da se mora vzdrževati vsakih nadaljnjih agresij in podpirati OZN v njenih naporih za ohranitev miru zlasti na Daljnem Vzhodu in Pacifiku. Truman je ob koncu poudaril, da bodo ZDA po podpisu mirovne pogodbe z Japonsko razpravljale še o drugih problemih Daljnega Vzhoda in dejal, da se bo tudi za korejski narod našla rešitev, kakor za vrsto drugih pacifiških problemov. Podpis pogodbe z Japonsko pričakujejo v soboto.

Delegacija ZDA je predložila naslednja pravila o postopku na konferenci za podpis mirovne pogodbe z Japonsko:

1. Ta konferenca je sklicana samo za podpis pogodbe.

2. Na tej konferenci so lahko zastopane samo tiste države, ki so bile že povabljene k sodelovanju

3. Vsaka delegacija sme govoriti največ eno uro, vsebina pa mora biti omejena izključno na mirovno pogodbo z Japonsko

4. Če pa bi bilo kakšni delegaciji zastavljeno vprašanje, lahko odgovori, vendar pa odgovor ne sme trajati dalj kot pet minut.

Veliko število delegacij in mnogi člani ameriške delegacije se zavedajo, da je okoliščina, da LR Kitajska ni bila povabljena na konferenco, objektivno v korist sovjetski politiki, ki bi rada Kitajsko izolirala. Prav tako so si na jasnem, da je velika nevarnost, da se bodo zaradi te konference poslabšali odnosi med ZDA in Kitajsko, kar prav tako ustreza ciljem SZ. Vendar pa so te delegacije in še posebej ameriška mnenja, da ne morejo drugače ravnati v času, ko se Peking s svojo intervencijo na Koreji vojskuje zoper ZN.

Nekatere delegacije pa so spet proti klavzuli v osnutku pogodbe, ki dovoljujde ZDA, da smejo tudi po podpisu mirov. pogodbe obdržati svoje čete na Japonskem. Vendar pa so delegacije arabskih držav mnenja, da je ZSSR s svojo napadalno politiko ustvarila takšno stanje in da zato nima pomena predlagati pridržke glede te pogodbe, ker bi ZSSR to v obilni meri izrabile. To se pravi, da bodo te delegacije podpisale pogodbo brez pridržka. Tudi Egipt, ki se že leta in leta bori zoper navzočnost britanskih čet v Suezu, ne bo vložil nobenih pridržkov, ampak bo napravil samo nekaj kritičnih pripomb k osnutku.

Številne države, kot n. pr. Vel. Britanija, Pakistan, Norveška in Holandija bi želele, da bi bila povabljena na konferenco LR Kitajska. Vendar pa tega ne bodo zahtevale na konferenci, ker sodijo, da bi ZSSR lahko preveč izrabila njihova nesoglasja z ZDA glede tega vprašanja.

Francoska, norveška, filipinska, belgijska in še številne druge delegacije še malo niso zadovoljne z določbami o reparacijah in z drugimi gospodarskimi določbami mirovne pogodbe. Vendar je videti, da so se tudi te države odločile, da zaradi navzočnost. sovjetske delegacije ne bodo načele teh vprašanj v San Franciscu.

Ob republiški uredbi o obveznem odkupu

Na osnovi zvezne uredbe je izdala naša republiška vlada uredbo o odkupu kmetijskih pridelkov v gospodarskem letu 1952-53 oziroma v koledarskem letu 1952. Uredba pomeni za našega kmeta veliko olajšanje pri izpolnjevanju obveznosti do države in mu daje za izboljšanje proizvodnje mnogo več vzpodbude kakor tozadevne uredbe v prejšnjih letih. Obvezni odkup bo v gospodarskem letu 1952-53 zajel pri nas samo pšenico, rž, oves in ječmen, v koledarskem letu 1952 pa še svinjsko mast, oziroma debele prašiče in volno.

Poglavitna poteza v zvezni kakor tudi v republiški uredbi, je rajonizacija pridelovalnih okolišev: določene pridelke bodo obvezno odkupovali samo v tistih okoliših, kjer so tržni presežki teh pridelkov. Tako n. pr. vidimo, da republiška uredba ne predvideva odkupa koruze, ker je pač kmetje pri nas sorazmerno zelo malo sejejo. Nasprotno pa bodo prav gotovo odkupovali koruzo n. pr. v Srbiji, kjer je pridelujejo mnogo. Nadalje vidimo v republiški uredbi, da pri nas ne bodo odkupovali žit v okrajih Gorica, Idrija, Ilirska Bistrica, Sežana, Tolmin in Jesenice-mesto, v katerih žita slabo rodijo. Prav tako ne bodo odkupovali v navedenih krajih svinjske masti, ker za prašičjerejo nimajo ugodnih pogojev. Iz uredbe izhaja, da tudi v ostalih okrajih obvezni odkup prej navedenih pridelkov ne bo v vsakem kraju enak. Izvršilni odbor okrajnega ljudskega odbora sme namreč s privoljenjem Glavne uprave za državne nabave uvrstiti posamezne kraje ali predele okraja — glede na njihovo gospodarsko strukturo, rodovitnost zemlje in višinsko lego — v višji ali nižji pridelovalni okoliš, prav tako pa sme določiti, da v posameznih krajih, kjer ni nobenih tržnih presežkov posameznih vrst pridelkov, ne bo obveznega odkupa teh pridelkov.

Lanska uredba o obveznem odkupu — ki je bila sicer glede na stopnjo gospodarskega razvoja v splošnem pravilna in potrebna — je dopuščala mnogo napak prav zaradi tega, ker ni določala možnosti rajonizacije. Kjer so jo uporabljali neživljenjsko, se je tu in tam zgodilo — kakor n. pr. v okraju Ilirska Bistrica — da so morali obvezno oddati žito tudi tisti kmetje, ki dejansko niso imeli nobenih tržnih viškov. Po novi uredbi so take napake izključene, ker je že vnaprej določeno, za katere okraje velja obvezni odkup.

Določila uredbe o razdeljevanju obveznosti na posamezna gospodarstva imajo demokratičen značaj. Ko izvršilni odbor krajevnega ljudskega odbora prejme od okraja odkupno kvoto, izdela predlog obvezne oddaje za gospodarstva na svojem področju in ga objavi. Potem skliče sestanek pridelovalcev in skupno z njimi razpravlja o obveznostih za vsako gospodarstvo. Odločbe bo torej izdal šele potem, ko se bo pogovoril s kmeti o pridelovalnih možnostih vsakega posameznega gospodarstva in ko bo okrajni izvršilni odbor potrdil njegov predlog obvezne prodaje. Vrsta kmetijskih pridelkov, ki jih mora posamezno kmetijsko gospodarstvo obvezno prodati, se določi glede na značaj njegove proizvodnje, obseg pa glede na njegovo gospodarsko moč. S tem, da je treba upoštevati značaj proizvodnje vsakega gospodarstva, je vsakemu kmetu zajamčeno, da se bo lahko posvetil gojitvi tiste kulture, ki na njegovem posestvu najbolj uspeva. Obseg obvezne prodaje pa se izračuna na podlagi norme, ki je določena za kategorijo, v katero posestvo spada, upošte.ajoč pri tem dejanske možnosti posestva za pridelovanje kmetijskega pridelka, ki je določen za obvezno prodajo. Razen individualnih kmečkih gospodarstev bodo pridelke obvezno prodajale tudi kmečke delovne zadruge in gospodarstva kmetijskih zadrug, pa tudi polovinarji, zakupniki zemljišč in nekmetje, ki so lastniki ali koristniki zemljišč.

Da si bodo pridelovalci na jasnem, kaj naj sejejo, jim morajo ljudski odbori izdati odločbe o obvezni prodaji žita in masti oziroma debelih prašičev še pred jesensko setvijo. Odločbe o obvezni prodaji volne pa morajo izdati rejcem ovac do 1. aprila 1952.

Kakor vidimo, bo obvezni odkup za kmeta mnogo manjši in lažji, kakor prejšnja leta; njegov obseg in način ustrezata sedanji stopnji našega gospodarskega razvoja. Položaj še ni tak, da bi mogli obvezni odkup docela opustiti, pač pa ga je mogoče omejiti samo na osnovne, prej navedene življenjske artikle. Njih proizvodnja še ni tolika, da bi jih država lahko prepustila prostemu trgu, ne da bi bila pri tem prizadeta življenjska raven v mestih in industrijskih centrih. Obvezni odkup bo torej ostal vse dotlej, ko se bo proizvodnja osnovnih življenjskih artiklov tako dvignila, da se bo delovni človek lahko preskrboval z njimi na prostem trgu po primernih cenah, brez bojazni, da bi poskočile nad okvir njegove kupne moči.

Jugoslovanski zdravniki na kongresu v Lisboni

Lisbona, 5. septembra (AFP). Trije jugoslovanski zdravniki se bodo udeležili od 9. do 15. septembra zdravniškega kongresa v Lisboni. Ti zdravniki so: Ilija Djuričič, prof. medicinske fakultete v Beogradu, ki bo predaval o alergiji pri tovarniških delavcih, dr. Branko Kesić in dr. Velimir Volk iz Zagreba.

Adenauer bo oktobra obiskal London

London, 5. septembra (AFP). Uradno je bilo sporočeno, da je britanska vlada povabila kanclerja Adenauerja na obisk v London od 8. do 13. oktobra.

Huda letalska nesreča v Ameriki

St. Paul (Minnesota), 5. septembra (Reuter). Včeraj je strmoglavilo in zgorelo na prostoru državnega velesejma v Minnesoti pred očmi 28.000 ljudi letalo, ki se je med poletom pokvarilo. Posadka letala je bila takoj mrtva, neka 17-lena akrobatka pa je bila smrtnonevarno ranjena.

Velik gozni požar v Tunisu

Oran, 5. septembra (AFP). Velikanski požar je zajel 3000 ha gozda na področju Orana v Tunisu. Od tega je 1200 ha gozda zajel požar blizu Mascare, 200 ha pa pri Sebdouju (Mascara). Neki vojaški kontingent in nad 800 civilistov poskušajo omejiti požar, da bi zaščitili farme in posestva na tem področju.

Tragična smrt književnika LOUISA ADAMIČA

New York, 5. septembra (Tanjug). **Znanega ameriškega javnega delavca in književnika Louisa Adamiča so našli včeraj mrtvega v njegovi zažgani hiši na kmetih v Milfordu, New Jersey, ki je bila polita s petrolejem. Na Adamičevih kolenih je ležala puška. Doslej ni bila izvršena obdukcija, da bi ugotovili vzrok smrti.**

Louis Adamič se je rodil 23. marca 1899 v Blatu pri Grosuplju. V šolo je hodil v Ljubljani do 1. 1913, ko je odšel v Združene države Amerike. V prvi svetovni vojni je služil v ameriški vojski. Pozneje je dobil ameriško državljanstvo. Kmalu po prvi svetovni vojni je začel v revijo »Living Age« pošiljati prevode del slovenskih, hrvatskih in srbskih pisateljev in s tem seznanjal ameriško občinstvo z literaturo svoje domovine. L. 1928 je napisal prvo originalno zgodbo, ki jo je priobčil »American Mercury«. L. 1931 je izdal prvo svoje večje delo »Dynamite«, v katerem popisuje razvoj ameriškega delavskega gibanja od prvih začetkov do Rooseveltovega »New Deala«. Že naslednje leto je izšla njegova knjiga »Smeh v džungli«, kjer popisuje svoje življenje. Ta knjiga je naletela pri kritiki na velik odmev

Pozneje je napisal še več del in se je uvrstil med najpomembnejše književnike v Severni Ameriki. Predlanskim je obiskal tudi Jugoslavijo, kjer je preživel nekaj mesecev. Po povratku v Ameriko je začel pisati knjigo o svojih utisih s potovanja po rodni domovini. Dela pa ni končal, prehitela ga je tragična smrt.

Kako se tržaške politične stranke
pripravljajo na občinske volitve
De Gasperi s svojim pozivom za skupno listo italijanskih strank ni uspel

Trst, 5. septembra (Tanjug). Po neuspelem poskusu, da bi sestavili skupne liste tržaških in italijanskih strank na temelju De Gasperijevega poziva, so zaradi odločne opozicije tržaških demokristjanov in Saragatovih socialistov tudi druge italijanske stranke sklenile, da bodo na volitvah nastopile z ločenimi listami. Izjemo delajo le monarhisti in kvalunkvisti, ki so sklenili sporazum o skupni listi .

Potem takem bodo na oktobrskih volitvah v Trstu kandidatne liste sestavljene kot leta 1949, tržaške in italijanske stranke bodo nastopile s šestimi listami. Te stranke se zavzemajo za neposredno priključitev celotnega STO Italiji na temelju tripartitnega predloga.

Informbirojci se zavzemajo za dve listi, in sicer Nennijevi socialisti nastopajo na teh volitvah prvikrat ter se zavzemajo za STO in revizijo mirovne pogodbe z Italijo in da se zagotovi priključitev STO Italiji, in vidalijevci, ki imajo z Nennijevimi socialisti zvezo o enotnosti akcije in isti program, samo s to razliko, da ne nastopajo odkrito glede vprašanja priključitve STO k Italiji.

Za razliko od teh strank, ki odkrito ali prikrito zahtevajo priključitev k Italiji, zahtevajo vse druge stranke priključitev STO na temelju mirovne pogodbe.

Slovensko-italijanska ljudska fronta je kandidirala svoje predstavnike v tržaški in miljski občini, dočim bodo v ostale štiri slovenske občine kandidirali predstavniki OF, zatem tržaški neodvisni blok, fronte neodvisnosti, neodvisno republikansko gibanje in reakcionarna slovenska stranka, ki nastopajo na volitvah skupno z nazivom »Slovenska narodna lista«.

Letošnji dunajski velesejem

Dunaj, 5. septembra (Tanjug). Na letošnjem dunajskem velesejmu, ki bo od 9. do 16. septembra, bo sodelovalo 2000 avstrijskih in 1774 tujih firm iz 15 raznih držav. Med drugimi bodo na velesejmu razstavljale Jugoslavija, Italija, Nizozemska, Bolgarija, Poljska, Romunija in Madžarska. Na velesejmu bo 259 razstavljalcev s strojno industrijo, 227 s tekstilijami, 1200 z živili in 117 z usnjarsko industrijo.

Vesti o kitajskih pripravah
na novo veliko ofenzivo na Koreji
Na severni strani sodelujejo enote »prostovoljcev« iz informbirojskih držav

Tokio, 5. septembra. Glavni štab OZN je včeraj sporočil, da se v Severni Koreji nahajajo tudi edinice iz evrop. dežel, ki so podložne SZ, zlasti iz Vzhodne Nemčije. Opremljene so s tanki, oklopnimi vozili in to, povi. V istem poročilu trdi tudi glavni štab OZN, da tehniki iz teh satelitskih držav sodelujejo in se izkoriščajo za izdelovanje nad 1000 letal. To potrjuje nedavna izjava, da so v Koreji mednarodne brigade sestavljene iz Čehov, Romunov, Bolgarov in Madžarov in se s tem v zvezi širljo vesti o novih možnostih ofenzive, zlasti ker je v Severni Koreji pripravljenih 40 divizij sestavljenih tudi iz Severnih Korejcev in Kitajcev. Nad 1000 lovskih bombnikov in lažjih letal je pripravljenih na letalskih oporiščih v Mandžuriji.

V današnjem poročilu ameriške osme armade, ki ga prenaša AFP, je rečeno, da so v zadnjih 24 urah divjali srditi boji severno in severnovzhodno od Janguja za nekatere vrhove. Poskusi sil Združenega poveljstva, da bi zavzele te strateške točke, so zadeli na močan sovražnikov odpor. Po več kot 18-urnih bojih so bile sile Združenega poveljstva prisiljene, da so se nekoliko umaknile. Po zadnjih vesteh so ponovno zavzele del izgubljenega ozemlja. V bojih so sodelovale sile v jakosti bataljona na obeh straneh.

Letalske sile poveljstva Združenih narodov so uničile kljub slabemu vremenu 460 sovražnikovih vozil. Letala pete letalske skupine so preteklo noč izvedla 106 poletov.

Vlada Združenih držav Amerike pripravlja
sklenitev mirovne pogodbe z Nemčijo
Po podpisu japonske mirovne pogodbe bodo zunanji ministri zahodnih velesil v Washingtonu razpravljali o nemški mirovni pogodbi

New York, 5. septembra (Tanjug). **»New York Times« je zvedel, da pripravlja ameriška vlada potrebne ukrepe za to, da bi tri zahodne sile po podpisu mirovne pogodbe z Japonsko začele razpravljati o sklenitvi mirovne pogodbe z Nemčijo. Po končani konferenci v San Franciscu bo v Washingtonu sestanek o sklenitvi začasne mirovne pogodbe z Nemčijo.**

Ta pogodba bi se opirala na dva sporazuma, ki bi ju tri zahodne sile sklenile z zahodnonemško vlado. Po prvem sporazumu bi sedanji zasedbeni režim v Nemčiji prenehal, namesto njega pa bi dobila veljavo pogodbena ureditev, ki bi Nemčiji vrnila politično in gospodarsko suverenost. Drugi sporazum bi bil nekakšen varnostni pakt, s katerim bi tri zahodne sile prevzele poroštvo za varnost Nemčije, obenem pa bi določile prispevek, ki naj ga da Zahodna Nemčija k skupni obrambi Zahodne Evrope pod poveljstvom generala Eisenhowera.

List govori nato o vzrokih, zaradi katerih je prišlo do predloga začasne mirovne pogodbe. S tem v zvezi piše, da je zaradi razdelitve Nemčije na vzhodno in zahodno cono dokončna mirovna pogodba nemogoča. Pri tem poudarja, da si tudi sami Nemci ne želijo takšne pogodbe tako dolgo, dokler ne bo spet obnovljena nemška enotnost. Drugi vzrok naj bi bil ta, da bi bilo treba iskati rešitev nemškega vprašanja v okviru bodoče evropske federacije, v kateri bi Nemčija dobila poroštva za varnost in demokracijo.

Izvršitev smrtne kazni nad morilci jordanskega kralja

Aman, 5. sept. Kakor poroča United Press, so včeraj v amanskem zaporu obesili štiri atentatorje, ki so 20. julija letos sodelovali pri umoru jordanskega kralja Abdulaha, in ki jih je vojaško sodišče obsodilo 28. avgusta na smrt. Med obešenimi je tudi dr. Musale Husein, sorodnik jeruzalemskega velikega muftija. Smrtne kazni nad polkovnikom jordanske vojske Abdulahom El Telom in Musom El Ajubom niso mogli izvršiti, ker sta oba v Kairu.

Iz obveščenih krogov v Kairu se je zvedelo, da bo dal Egipt omenjenima zatočišče kot političnima beguncema, če bo Jordan zahteval njuno izročitev.

Tretjina produkcije Vzhodne Nemčije
gre v Sovjetsko zvezo in satelitske države
Sovjetska zveza pričakuje, da bo vzhodnonemška industrija še povečala prispevke zanjo

New York, 5. septembra (Tanjug). SZ dobiva Vzhodno Nemčijo čedalje bolj v klešče in da zahteva od nje, naj okrepi trgovske stike z ZSSR in njenimi sateliti, trgovina z Zahodno Nemčijo pa naj ji bo samo začasno sredstvo. Po poročilih iz sovjetske cone bo postajal obseg trgovine med Vzhodno in Zahodno Nemčijo čedalje manjši.

»New York Times« piše s tem v zvezi, da ustreza gospodarski razvoj Vzhodne Nemčije splošnemu političnemu razvoju te dežele, tako da se Vzhodna Nemčija politično in gospodarsko čedalje bolj vključuje v sovjetski sistem. Splošni vtis je, da je indeks proizvodnje v Vzhodni Nemčiji dosegel 103 % v primeri z letom 1936. Vendar pa je ta odstotek izražen v bruto številkah. Če se namreč vzamejo v poštev reparacijske dobave in zasedbeni stroški Vzhodne Nemčije, ostane za civilno porabo samo 72 %, preostala proizvodnja pa gre v SZ. Politični opazovalci v Berlinu sodijo, da pomeni Vzhodna Nemčija s svojo industrijsko proizvodnjo in kvalificirano delovno silo največji prispevek za sovjetsko gospodarstvo po drugi svetovni vojni.

Velika množina vzhodnonemških proizvodov, posebno pa porabnega blaga, odhaja v države sovjetskega bloka. Zaradi tega se v veliki meri znižuje življenjska raven v Vzhodni Nemčiji, toda SZ pričakuje še nadaljnje povečanje vzhodnonemških dobav kemičnih izdelkov, težkih strojev, preciznih instrumentov in izdelkov električne industrije.

Važno opozorilo!

Zaradi priprav in izvedbe pravilne prevedbe delavcev in uslužbencev je nujno potrebno, da temu delu posvetijo vso pozornost in prevzamejo polno odgovornost za njegovo pravočasno izvršitev direktorji republiških in lokalnih direkcij in uprav, ki imajo v svojem sklopu podjetja, prav tako tudi predsedniki delavskih svetov, predsedniki in tajniki upravnih odborov višjih gospodarskih združenj in podjetij ter direktorji podjetij; predsedniki in tajniki okrajnih izvršilnih odborov; predsedniki in tajniki MLO in KLO, ki imajo lastna gospodarska podjetja, šefi proračunskih ustanov, kakor tudi vsi uslužbenci, ki neposredno delajo na personalnih zadevah v gospodarskih ali negospodarskih organizacijskih enotah. Po sklepu Gospodarskega sveta vlade LRS pozivamo vse navedene, da takoj prekinejo z dopusti za čas, dokler ne bo delo izvršeno.

Iz pisarne generalnega sekretariata vlade LRS.

Anglija zahteva odpoklic poljskega atašeja

London, 5. sept. (Tanjug). Agencija France Presse poroča, da je britansko zunanje ministrstvo zahtevalo, naj poljska vlada odpokliče atašeja poljskega veleposlaništva v Londonu Kulaga. Ta sklep je protiukrep zaradi izgona tretjega tajnika britanskega veleposlanika v Varšavi.

V abadanski rafineriji bodo Perzijci delali
s pomočjo številnih tujih strokovnjakov
Izjava perzijskega podpredsednika vlade — V Angliji pričakujejo, da bo storila Perzija prvi korak za nadaljevanje pogajanj

Teheran, 5. septembra. Kakor poroča Reuter, je namestnik perzijskega predsednika vlade Ruseim Fatemi danes izjavil, da bo Perzija odprla veliko abadansko rafinerijo nafte s pomočjo tujih strokovnjakov. Dodal je da je Perzija še vedno pripravljena nadaljevati razgovore z Britanijo s tem, da bi znova razložila perzijske predloge.

Fatemi je rekel, da rabi Perzija več sto petrolejskih strokovnjakov in da bi jih izbrala, če bo Britanija vztrajala na svojem stališču, izmed tisočev strokovnjakov, ki so že ponudili svoje sodelovanje. Dejal je, da bo Perzija znova začela proizvodnjo petroleja s pomočjo tujih strokovnjakov in da bo prodajala petrolejske proizvode državam, ki so že pokazale zanimanje za perzijsko nafto. Med državami, ki so se že zanimale, sta Češkoslovaška in Poljska.

Na koncu je Fatemi rekel, da bo predsednik perzijske vlade Mosadik v soboto govoril v Medžlisu in podrobno razčlenil položaj glede petroleja. Perzijsko zunanje ministrstvo bo izročilo Britaniji spomenico, s katero bo razložilo perzijske zahteve.

Reuter poroča, da je britanska vlada potrdila na današnji seji sklep Richarda Stokesa, po katerem se je vrnil iz Teherana in da soglaša s tem, da mora sedaj Perzija napraviti prvi korak za rešitev angloperzijskega spora. Kakor se je zvedelo, ni prišlo za sedaj do nikakršne spremembe v Britanski politiki do Perzije. Perzijska vlada ni pripravljena znova začeti razgovorov na podlagi predlogov, ki so bili že sestavljeni in za katere se je izkazalo, da so za perzijsko vlado nezadovoljivi.

Spored prireditev ob štiristoletnici slovenske knjige

Dne 8. septembra:

Ob 11. uri: OTVORITEV PROSLAVE s polaganjem vencev pred Trubarjevim spomenikom v Ljubljani. — Govori dr. Anton Slodnjak. — Nato je svečana otvoritev razstave ŠTIRI STO LET SLOVENSKE KNJIGE v Moderni galeriji v Ljubljani. Razstavo so uredili: inž. arh. Tone Bitenc, Alfonz Gspan, dr. Jože Kastelic, dr. Dušan Kermavner, Janez Logar, Dušan Ludvik, dr. Mirko Rupel, Silvester Škerl, Marijan Vode in Darinka Zelinka.

Ob 17. uri: Svečana otvoritev razstave DELO SLOVENSKIH PROTESTANTSKIH PISCEV v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani. — Razstavo so uredili: Branko Berčič, dr. Valter Bohinec, Jakob Dolenec, Alfonz Gspan, dr. Mirko Rupel in Franjo Zorko.

Ob 20. uri: SLAVNOSTNA AKADEMIJA v Slovenskem narodnem gledališču — Opera v Ljubljani in SVEČANA OTVORITEV ZADRUŽNEGA DOMA v Velikih Laščah. — Ljudskoprosvetno društvo »Primož Trubar« uprizori tragedijo Levstik-Kreft: TUGOMER.

Dne 9. septembra:

Ob 9. uri: POLAGANJE TEMELJNEGA KAMNA ZA SPOMENK PRIMOŽA TRUBARJA NA RAŠČICI.

Ob 11. uri FESTIVAL LJUDSKE PROSVETE V ŠČITI PRI VELIKIH LAŠČAH.

Ob 15. uri: Ponovitev TUGOMERA v Zadružnem domu v Velikih Laščah.

Popoldan: *Obiski rojstnega kraja Frana Levstika v Spodnjih Retjah in* Josipa Stritarja v Podsmreki. — Ljudsko rajanje v Velikih Laščah.

VREMENSKA NAPOVED ZA ČETRTEK

Se nadalje pretežno lepo vreme, z delno oblačnostjo. Zjutraj po kotlinah megla. Temperatura brez bistvene spremembe.

Zakaj si niso upali razstaviti pridelkov

V Polju je rajon priredil razstavo obrtnih izdelkov in kmetijskih pridelkov. Prireditelji so rekli, da bi mogli prenapolniti vso dvonadstropno šolo; čeprav tega niso storili, je razstava dovolj obsežna, sicer bi kar prekosila letošnje okrajne razstave. Spričo okrajnih razstav bi morda kdo mislil, da ni vredno govoriti o takšnih »lokalnih« prireditvah. Toda na tej razstavi so načeli — čeprav morda nehote — nekatera vprašanja, ki niso majhnega pomena za vso Ljubljano. Prvič ob tej priložnosti po osvoboditvi vidimo na ljubljanskem ozemlju kmetijsko razstavo. Razstavljenega je zlasti precej sadja. Tovarniške in druge ekonomije na ljubljanskem vzhodu so se predstavile s svojimi pridelki. Učinkovito tekmujejo s kmečkimi delovnimi zadrugami.

Najprej se ti vsili vprašanje: Zakaj so kmetijske razstave po vojni tako redke? Ali obdelovalcem zemlje ni treba med seboj tekmovati in se nič več učiti drug od drugega? Celo zadružniki se niso kdo ve kaj navdušili za to razstavo. Zadružnik zadruge v Slapah je nosil v Polje v aktovki zadružne pridelke. Prositi ga je bilo treba, da je končno nanosil nekaj več vzorcev. Ali se zadružniki tudi bojijo prikazati lepe pridelke? Kmetje na razstavi niso hoteli sodelovati. S tem pa se ne morejo ponašati. Dokler je še bila v veljavi obvezna oddaja vseh vrst glavnih pridelkov, je bilo razumljivo, zakaj bi kmetje sodelovali le na razstavah, ki bi prikazovale obupno nizek donos. Zdaj pa bi se menda smeli nekoliko pobahati, češ tudi zasebniki nekaj zmoremo, ne le zadružniki. V resnici so nekateri pokazali do prireditve kar sovražen odnos: govorili so, da bodo razstavili plačilne naloge za davke. Prireditelji pa mislijo, da bi mogel marsikdo razstaviti precej veliko nogavico »jurijev«, ki se jih je nabral zlasti lani, ko je na vse pretege navijal cene. Sicer pa je pri nas še zmeraj precej kmetov, ki so kar ponosni, če se morejo pobahati, češ jaz pa sem plačal toliko davkov, ker pač nekaj imam! Ali se zdaj sramujejo razstaviti, kaj so pridelali, zlasti ob lepih pridelkih zadrug in ekonomij. Ali pa so tako sramežljivi, da ne upajo priznati, češ letina res ni bila najslabša?!

Sicer ni treba kdo ve kako žalovati, da na razstavi izmed zasebnikov sodelujejo le vrtičkarji. Zasebni lastninski sektor ima na področju rajona samo 20 % zemlje in če nima več kaj povedati, prav! Zato pa bi mogli odločneje nastopiti zadružniki. Zadruge iz Slap, Zadobrove, Šmartnega in Zaloga so sicer razstavile tako lepe pridelke, da kar strmiš, za razstavljanje samo pa niso pokazale večjega razumevanja in skrbi. Zato je vse posekala z lepo ureditvijo svojega oddelka ekonomija vevške papirnice: okusno in učinkovito. Ekonomija vzdržuje dve menzi, pa še daje presežke Ljubljani. Razstavili so tudi valilnico, izdelano po zamisli vrtnarja R. Vodnika. Dobro je zastopana tudi ekonomija umobolnice. Ekonomija kemične tovarne pa je nazorno in poučno prikazala, kako vpliva na donos dobro in slabo obdelovanje. Razstavljata tudi ekonomiji tovarne kleja in »Saturnusa«. Tudi brez redkih zanimivosti ni kmetijska razstava. Vrtičkar Ferdinand Cemažar iz Sneberij je razstavil zvrst fižola z metrskimi stroki; seme je prejel iz Amerike. Poleg je razstavljen naš »cipro«: iz enega zrna so zrasla štiri stebla, ki nosijo 85 strokov. Skrivnost pridelovalca: ko fižol vzklije, mu je treba priščipniti vrh, nakar požene več vrhov... Prijetno presenečeni so ljubitelji cvetja in drugih okrasnih rastlin: na razstavi je cel oddelek cvetličarjev in zlasti lepe so dalije. Številni starejši papirničarji niso le vrtičkarji, marveč že kar vrtnarski umetniki, kar velja zlasti za Jožeta Habiča iz Zg. Kašlja, ki je urejeval razstavo. Med drugim je razstavil tudi dobro razvit citronovec. Med eksotičnimi rastlinami odkriješ celo neko nenavadno enoletno zelnato rastlino, ki rodi rozine...

Na področju rajona je 63 obrtnikov, na razstavi pa sodeluje tretjina. Zdi se, da bi mogli marsikaj pokazati razen mizarjev, čevljarjev in krojačev. To spoznamo v oddelku kovinskih izdelkov, kjer vzbuja največ zanimanja brzoparilnik iz starih bencinskih sodov in otroško kolo iz pločevine. Pravi mojster je ključavničar K. Hribar, ki izdeluje med drugim črpalke in vodovodne armature. Železostrugar Tolmajnar pa je razstavil cirkularko.

Še eno gospodarsko vprašanje so načeli na razstavi: razstavljeni so lepi pletarski izdelki. V Zgornjem Kašlju so ugodni pogoji za gojitev vrbe. Zdaj je vrbovje že zasajeno ob potoku, ki teče skozi vas. Vrbe pa bi uspešno gojili še ob vznožju hriba na okrog 3 hektare obsežnem močvirnem, zdaj neizkoriščenem zemljišču.

Na razstavi nas tudi opozarjajo, da je v Polju milarna. Prav je, da vemo: milarna ima lepo prihodnost, ker bo kmalu v njeni bližini začela obratovati kafilerija, ki bo dajala precej maščob. Le zakaj je ne opremijo? Kakšne tri tedne dela bo z montiranjem, naprave so pripravljene, delavcev pa ni mogoče izprositi iz Ljubljane. Vsak zgubljen teden pomeni veliko škodo. Tega sicer razstava ne pove neposredno (marsikaj bi bilo mogoče ponazoriti s primernimi napisi!), vendar spoznamo, da je na splošno gospodarsko upravičena. Sn

Bukov žir bo v kraškem dozorel. Prihoden nabiralec ga lahko nabere v enem dnevu 20 do 30 kg. Odkupovale ga bodo vse kmetijske zadruge: za 100 kg zdravega, suhega in čistega semena bodo nudile 8 kg jedilnega olja. Za nabiranje žira vlada precejšnje zanimanje zlasti med šolsko mladino.

ČE MLINI PREPOČASI MELJEJO

V Sloveniji skoraj ob vsakem potočku klopoče mlinsko kolo. Majhnih mlinov, večidel takih na eno kolo, je več ko 2.300. Nekateri so v privatnih rokah, drugi so last krajevnih ljudskih odborov. V republiško pristojnost je spadalo lani 58 večjih mlinov. Mnogi izmed njih spadajo zdaj v pristojnost ljudskih odborov.

Mlin na Muri

Prvi hip bi nepoučen človek sodil, da nam tolikšno število mlinov zlahka namelje dovolj moke. Pa ni tako! Mnogi mlini zmeljejo na dan komaj nekaj sto kilogramov žita in še to le takrat, ko jim ne manjka vode. Skoraj za vse mline v Sloveniji pa lahko trdimo, da so neznansko zastareli. Razen tega so obratovali večji mlini v zadnjih letih večidel le od avgusta do februarja, v ostalih mesecih pa so nekako životarili, zato so mnogi nerentabilni.

Vendar je 41 republiškim mlinom letos uspelo, da so kljub težavam povečali svojo zmogljivost za 14.5 % v primeri z lanskim letom. To so dosegli po nekaj preureditvah in modernizacijah. Sedaj uspejo namleti toliko moke, kolikor je potrebuje zajamčena preskrba. Avgusta letos so dosegli najvišjo proizvodnjo po vojni. Toda vsem svojim nalogam še niso kos. Še bolj pa bodo bržkone v zadregi, ko bodo opuščene živilske nakaznice. Računati je namreč s tem, da bo po sprostitvi prodaje moke, vsaj v začetku naraslo povpraševanje po mlevskih izdelkih. Zato bo potrebna izdatna pomoč mlinov v Srbiji in na Hrvaškem, ki jo prejemamo tudi že vsa zadnja leta.

Vendar se je, kot rečeno, letos vendarle že začelo delo za povečanje zmogljivosti mlinarske industrije. Gre prevzem zato, da se razširijo in modernizirajo že obstoječi mlini, ki naj nadomestijo zastarele, majhne in nerentabilne mlinske obrate. Približno pred dvemi meseci je že začel obratovati primerno urejen mlin na Vrhniki. Zdaj gradijo, oziroma modernizirajo tudi mline na Fužinah pri Ljubljani, v Ajdovščini, v Pudobu pri Ložu in v Slapu (v Baški grapi na Primorskem). Prihodnje leto bo seveda treba modernizirati tudi druge mline.

V Domžalah je zdaj osnovano tudi remontno podjetje, ki bo izdelovalo razne mlinske stroje in opravljalo razna popravila. Do zdaj so v tem podjetju že izdelali nekaj elevatorjev in čistilnih strojev.

Hkrati s to modernizacijo pa se je pojavil v zelo ostri obliki problem, ki tišči slovensko mlinarstvo že leta in leta. Silno namreč primanjkuje mlinarskih strokovnjakov. V vsej Sloveniji so samo — štirje. Vsi delavci, ki delajo v mlinih, so le priučeni mlinarji. Tudi v bodoče za zdaj še ni pričakovati kaj več strokovnjakov. Na direkciji mlinov so povedali, da letos niso mogli najti človeka, ki bi odšel v Novi Sad, kjer se vzgajajo mlinarski tehniki.

V novem mlinu v Ajdovščini bi bilo že treba začeti montirati naprave, pa ni mlinostavcev. Tovariša Markelj in Novak iz mariborskega mlinskega podjetja sta se obvezala, da bosta montirala strojne naprave v tem mlinu, toda zdaj sta besedo snedla, čeprav bi pri tem delu lepo zaslužila. Mlinostavci Ignac in Avgust Sajnovič, Franc Podgorelec ter Franc Hnehtl so zaposleni v krajevni mizarski delavnici v Razkrižju v ljutomerskem okraju, čeprav po svoji strokovni usposobljenosti ne sodijo tjakaj. Pogodili so se sicer, da bodo montirali naprave v fužinskem mlinu, toda besedo je držal le delovodja Franc Knehtl, ki je star že nad 60 let in ima družino. Premestitvi prvih treh tovarišev se je upiral celo KLO, češ da morajo prej končati nekatera mizarska dela, za katera pa bi laže našli delavce, kakor mlin mlinostavce. Posredovati je moralo celo Ministrstvo za delo LRS.

Kakor vidimo, se mlini borijo s prenekatero težavo ter se zato le počasi, prepočasi usposabljajo. —er

Kakšna bo letos preskrba s krompirjem

Ljubljanska mestna podjetja »Sadje-zelenjava«, »Ekonom« in »Prehrana« ter podjetja RLO I., II., III. in IV. »Preskrba«, »Specerija« in »Hrana«, so si v nekaterih okrajih zagotovila s predhodnimi pogodbami 1000 vagonov ali nad deset milijonov kilogramov krompirja. Razen tega ga bo prispeval še mestni zadružni sklad 150 vagonov, državna kmetijska posestva Slovenije 93 vagonov in gostinski obrati 10 do 15 vagonov, kar vse znatno preseže potrebno količino krompirja za Ljubljano, ki ga letno konsumira največ 11 milijonov kg, če računamo na posameznega potrošnika letno 100 kilogramov. Največ bo uvozila »Prehrana« iz okrajev Kranj, Kamnik, Grosuplje in Trebnje, in sicer 375 vagonov; sledi podjetje »Sadje-zelenjava« z 220 vagoni iz kranjskega, grosupeljskega, tolminskega in postojnskega okraja. Rajonsko preskrbovalno podjetje »Preskrba« bo dobavilo na ljubljanski trg 37 vagonov iz OLO Trebnje, »Koloniale« 350.000 kg iz ljubljanske okolice, »Specerija« 150.000 kg iz grosupeljskega in 170.000 kg iz ljubljansko-okoliškega okraja, dočim pripelje »Hrana« iz RLO IV 55 vagonov iz področja OLO Grosuplje in 35 vagonov krompirja iz Kočevja.

Znaten bo dovoz tudi drugih kmetijskih pridelkov kakor čebule, česna, repe, zelja, rdeče pese, korenja, kolerabe ter sadja. Jabolk bodo pripeljala na trg: mestna podjetja okrog 45 vagonov, rajonska pa 5 do 6 vagonov. Precejšen bo dotok sadja zasebnih proizvajalcev ter zadružnikov. Zagotovljene so še nadaljne dobave čebule, čeprav je imajo že sedaj n. pr. pri podjetju »Sadje-zelenjava« nad 10 vagonov na zalogi in 3 vagone česna. Pomembne količine čebule in česna imajo tudi druga mestna podjetja. »Sadje-zelenjava« si je zagotovila poleg svežega sadja tudi znatne količine suhega sadja, saj ga bo spravila na trg okoli 40 ton. To sadje suše v mnogih kmečkih sadnih sušilnicah. Pri »Prehrani« bodo tudi dobro založeni s čebulo — 7 vagonov je imajo že sedaj v skladiščih. Repe in zelja je v izobilju in je že sedaj cena izredno nizka. Skratka: naše gospodinje so opazile, da je dovoz na ljubljanski trg bogat in da še nobeno leto po osvoboditvi ni bil tako izredno dobro založen.

Da bo letos prodaja zlasti krompirja res kulturna in da bodo potrošniki prišli do zdravega krompirja, so se 3. septembra pri mestnem poverjeništvu za trgovino in preskrbo direktorji in zastopniki mestnih in rajonskih preskrbovalnih podjetij obvezali, da bodo v prihodnjih dneh uvedli kulturnejši sistem trgovanja. V svojih poslovalnicah bodo od potrošnikov sprejemali prednaročila, če bo le mogoče bodo v skladiščih oz. trgovinah odbirali odn. sortirali vrste krompirja in ga potrošnikom dostavljali na dom v poljubnih količinah. Preskrbovalna ljubljanska podjetja bodo v primernih prostorih vskladiščila večje količine krompirja tako, da ga bodo gospodinje mogle kupovati tudi v kasnejših mesecih kakor prejšnja leta.

Cena krompirja pada

Čeprav še nismo v pravi sezoni — pozni krompir pri nas izkopavajo nekako šele sredi septembra — je tendenca znižanja cen tudi pri krompirju zelo trdna. V nekaterih okrajih ponujajo nakupovalcem mestnih in rajonskih preskrbovalnih podjetij velike količine krompirja po znatno znižanih cenah, kar je posledica dobre letine in ker je krompirja takorekoč na pretek. Preudarne gospodinje so že prejšnji teden verjele, da bo cena krompirju po prvem septembru še padla. In niso se uštele. Danes so prodajali na ljubljanskem trgu krompir na drobno že po 12 in pol dinarja za en kilogram in vse kaže, da bo v prihodnjih dnevih cena še padla.

Vsakdo dela po 14 do 16 ur na dan

Ko se te dni vozite s tramvajem v Ljubljani, se srečujete z ljudmi, ki delajo po 14 do 16 ur na dan. To so tramvajski vozniki, sprevodniki in sprevodnice. Tudi drugi tramvajski delavci, ki jih navadno ne srečujemo, so v tem mesecu prav tako neutrudni. Nihče jim ni podaljšal delavnika — delajo zares prostovoljno izven delovnega časa. Če bi ne delali prostovoljno, bi ne dosegali tako lepih delovnih uspehov. Delajo celo z nenavadnim veseljem, z vnemo, ki je v resnici tekmovalna. Udeležili so se enomesečnega tekmovanja ob polstoletnici ljubljanskega tramvaja. Tekmujejo tako, da se na mestnem ljudskem odboru dan za dnem zanimajo za tekmovalne uspehe, ki so najlepša spodbuda za prostovoljce drugje, kjer se doslej niso mogli kdo ve kako ponašati. Tekmovalna vnema je v resnici nalezljiva. Zdaj ni več takšnega mrtvila na Zaloški cesti, kjer bodo preuredili in tlakovali cesto ter zbetonirali temelje tramvajske proge. Preteklo nedeljo je bil tudi zelo velik obisk na prostovoljnem delu v Jaršah, kjer kopljejo kineto za vodovod.

Pred približno desetimi dnevi so prostovoljci, sami uslužbenci električne cestne železnice, začeli betonirati temelje za tramvajsko progo na Viču. V rekordnem času so skopali temelje v dolžini 450 m. Proga bi naj bila urejena do 6. septembra, do jubileja tramvaja. Marsikdo je dvomil, da bo mogoče skopati samo temelje do konca avgusta, kaj šele, da bi jih zbetonirali. Nekateri so napovedovali, da bo betoniranje trajalo do oktobra. Dne 30. avgusta pa so zbetonirali spodnjo plast, to se pravi 450 m dolgo, 2.3 m široko in 0.4 m debelo, kar znaša 1035 kub. metrov betona. Vedeti je treba, da je bilo treba za ta beton prepeljati gramoz od Save. Na pomoč jim je priskočila Jugoslovanska armada; poveljstvo je sodelovalo s šestimi kamioni. Niso le dovažali gramoza, marveč so tudi odvažali zemljo. Poveljnik se je čudil nenavadni vnemi sodelujočih vojakov. Vprašali so vojake: »Zakaj sami prosite, da bi še delali na Viču?« Borci so odgovorili: »Zato, ker je tam tako živahno in vidimo, da vsakdo dela s posebnim veseljem, kar te potegne za seboj.« — Betoniranje je tako uspešno napredovalo, da so na dan povprečno zbetonirali po 50 m proge. Prostovoljci niso pokazali nobene utrujenosti, čeprav so bili že ob šestih na delu in četudi so odhajali šele ob večernem mraku s proge, medtem pa so redno opravljali še službene opravke, ki tudi niso lahki. Zanimanje za to tekmovanje je bilo med vsemi uslužbenci nenavadno živo. Kadar koli se je direktor srečal z uslužbenci v tramvaju ali kje drugje, kjer še niso bili poučeni o razvoju tekmovanja, je bilo vselej prvo vprašanje: »Kako pa je na Viču? Koliko so včeraj zbetonirali?«

Skupno so se zavezali opraviti prostovoljno 10.503 ure do 6. septembra; do 25. avgusta pa so že opravili 11.858 ur, do 1. septembra pa že 15.580.

S popolnim uspehom pa tekmujejo tudi vsi drugi, n. pr. v delavnicah, kjer bo kmalu končana obnova motornega voza in pokrili bodo šest priklopnih vozov. Tekmovalna naloga je tudi izdelovanje prototipa zares sodobnega tramvajskega voza, ki bo do proslave jubileja narejen do 80%. Nekatere skupine so tekmovanje še razširile. Tako bodo med tekmovanjem tudi prebelili remizo in jo lepo uredili, da bodo v nji v soboto 8. septembra proslavili jubilej. Vajenci so se še nadalje zavezali, da bodo vsak dan sproti zmetali v silos pesek, ki ga hranijo za posipavanje pozimi: na dan morajo pospraviti vagon peska.

Program proslave je zelo bogat. Vanj spada tudi medmestna konferenca zastopnikov mestnih tramvajskih podjetij v državi. To bo prvi sestanek te vrste v Jugoslaviji. Nedvomno bo rodil lepe uspehe v korist izboljšanja tramvajskega prometa v državi. Na konferenci bodo strokovnjaki in upravni voditelji mogli izmenjati koristne izkušnje, velikega pomena pa je zlasti, da bodo mogli dati tudi pobude za enotno podpiranje prizadevanj, da se čim prej osamosvojimo v proizvodnji tramvajskih vozil in drugih prometnih naprav. Slovesnost bo ob 18. Najprej bo spregovoril direktor električne cestne železnice tov. Drobež o razvoju in nalogah ljubljanskega tramvaja. Ob tej priliki bodo najboljši delavci prejeli diplome in nagrade. Nadalje bo govoril predsednik delavskega sveta — 3. septembra bo že leto dni, odkar je delavski svet začel odločati tudi pri tramvaju. Umetniški del prireditve bo vsekakor zelo lep, kar pričajo že dosedanje priprave številnih sindikalnih odsekov. Sodeloval bo moški pevski zbor sindikata tramvajskih uslužbencev, nastopila bo folklorna skupina »Tineta Rožanca«, igrala bo godba SK »Hinko Smrekar« itd. V okviru tekmovanja so doslej že priredili šahovski brzoturnir, športniki pa se pripravljajo na tekmovanje za pokal; spoprijeli se bodo v nogometu, pri kegljanju in namiznem tenisu z železničarji, Litostrojem in s »Slovenija-Športom«.

Proslavo bo povzdignila še posebna tehnična razstava v remizi, ki bo prikazala kar najbolj nazorno razvoj ljubljanskega tramvaja in delavnic, ki omogočajo tramvajski promet in so dejansko že prava tovarna. S. F.

Obveznosti je treba izpolniti

Kmetje iz kranjskega okoliškega okraja še nikoli niso tako slabo izpolnjevali obvezne oddaje lesa, kakor letos. Čeprav je že september in za posek, spravilo in oddajo le še kratek čas, je letni plan poseka izpolnjen šele 56.2%. Približno so ga izpolnili 15% slabše, kakor zadnja tri leta ob tem času. Še bolj nas začudi, da mesečne plane v zadnjem času slabše izpolnjujejo kakor prve mesece. Tako so n. pr. do 20. avgusta izpolnili mesečni plan poseka le 64%, spravilo 63%, oddajo pa samo 33%.

Najslabši so v Besnici, Lučinah in v Kovorju. Za zgled pa so kmetje s Sv. Ane in sv. Katarine. Prvi so posekali doslej že 71% lesa po letnem planu, 61% so ga spravili in 1% manj že oddali. Pri Sv. Katarini pa so plan izvršili 51%, letni plan spravila 66%, oddaje pa 59%. V predelih torej, ki so od prometnih zvez najbolj oddaljeni in kjer so gozdni tereni zelo slabi, kažejo največ razumevanja za dolžnosti do države. Pohvaliti je treba tudi Češnjico v Selški dolini, kjer oddajajo kmetje les velikemu domačemu lesnemu obratu.

Zakaj je na splošno oddaja lesa slabša, kakor druga leta. Med kmete moraš, pa si boš na jasnem. Tebi nič, meni nič, so začeli trditi, da je les v prosti prodaji. Seveda je to le pobožna želja, ki jo je izrekel nekdo, ki bi rad z lesom dobro zaslužil in so si jo drugi z veseljem osvojili kot živo resnico. »Pozabili« so, da smejo kmetje prodajati les na prostem trgu šele takrat, ko izpolnijo obveznosti do države.

Uslužbenci poverjeništva za lesno proizvodnjo OLO Kranj-okolica imajo zaradi napačnega pojmovanja oddaje lesa med lastniki velike sitnosti. Ne le, da nočejo oddati lesa za letošnje leto, celo zaostankov od lani ne poravnajo. Prav tem še posebej velja opomin, da jih veže pri oddaji lesa prav tako zakon, kakor pri oddaji žit in posledice, če obveznosti do države in skupnosti ne bodo izpolnili, naj sami sebi pripišejo. K. M.

— — — —

Zadruga »Osojnik« bo dobila za sadje štiri milijone

Ptuj, 4. septembra (Tanjug). Zadruga »Osojnik« pri Ptuju je izvozila letos v Avstrijo in Zahodno Nemčijo nad 18.000 kg breskev, razen tega pa krije potrebe Ptuja, Ljubljane, Maribora, Varaždina in Čakovca z breskvami in hruškami. Za prodano sadje bo dobila okrog 4 milijone dinarjev. Plantaža te napredne zadruge, ki so jo začeli urejevati pred štirimi leti, je največja v državi, prihodnje leto pa se bo razširila še za 10 hektarov.

Po domovini

Kapitalna graditev v tovarni »Djuro Djaković«. Za razširjenje tovarne lokomotiv, strojev in mostov »Djuro Djaković« v Slavonskem Brodu so investirali do konca julija okrog 44 milijonov dinarjev ali samo dva milijona manj, kakor so znašale investicije za celotno lansko kapitalno graditev. Do konca leta pa bodo znašale investicije še 35 milijonov. V kratkem bodo začeli kopati temelje za poslopje mehanične delavnice, ki bo eno največjih tovarniških objektov. Strokovnjaki menijo, da bi mogla biti vsa gradbena dela končana leta 1953. Letos bodo zgradili tudi skladišča za presežke blaga. Podjetje je zgradilo letos tudi več stanovanjskih hiš za svoje delavce in uslužbence. Stroški za ta dela so znašali okrog 14 milijonov dinarjev.

Zadružniki »našli« zaklad, ki ga iščejo praznoverni ljudje že desetletja. Ob strugi rečice Krivaje, ki teče skozi baškotopolski okraj, so grički, na katere so vezane mnoge bajke že iz starih časov. Lahkoverni ljudje so govorili, da so Turki, ko so se morali hitro umakniti iz teh krajev, zakopali pod griči zaklad. Toda kakor je v takih primerih že navada, so ljudje trdili, da bi mogli odkopati zaklad samo opolnoči. In res so vsako leto pridno brskali po zemlji, da bi ga našli. Tačas pa so člani kmečke delovne zadruge »Proleter« začeli pridelovati sočivje namesto da bi iskali zaklad. In pridelali so ga toliko, da so iztržili zanj nad tri milijone din. do konca sezone pa bodo dobili še dva milijona din. In zdaj se norčujejo iz lahkovernih ljudi češ, kar brskajte po zemlji, mi pa smo že dvignili iz nje »zaklad«.

Amaterska gledališča kragujevške oblasti se pripravljajo na tekmovanje. V Nišu, Smederevski Palanki in Titovem Užicu bo konec septembra tekmovanje amaterskih gledališč iz Srbije. Kragujevško oblast bodo zastopali na njem mladi gledališki kolektivi iz Čuprije, Paraćina in Svetozareva. Odbor, ki organizira tekmovanje, je v glavnem svoje delo končal. Gledališki kolektivi, ki si bodo priborili na tekmovanju prva mesta, bodo sodelovali v oktobru na zaključnem festivalu v Beogradu.

Spominska plošča komandantu brigade »Sandor Petöfi«. V vasi Cabuni na Hrvatskem so v nedeljo odkrili spominsko ploščo prvemu komandantu madžarske brigade »Sandor Petöfi« Franju Kišu. Ta brigada se je borila v znani bohuanski bitki, ki je v njej padel tudi Kiš. Spominsko ploščo so postavili na najlepšem kraju v vasi, kjer je Kiš delal in živel. Svečanosti se je udeležilo nad 3000 ljudi.

Kulturno zgodovinske spomenike v Titogradu bodo obnovili in zaščitili. Odbor za proslavo stoletnice Njegoševe smrti, ustanovljen pri mestnem Poverjeništvu za prosveto in kulturo v Titogradu, je prevzel pod zaščito več kulturnih in zgodovinskih spomenikov, ki jih bodo tudi obnovili. Med njimi je cerkev sv. Jurija, ki je bil v njej leta 1114 krščen sin Stevana Prvovenčanega Nemanja.

Nov izum — »alarmno grlo« za žarnice. V tovarnah »Sila«, »Strela« in »Elektroda« poznajo elektromonterja Hasiba Mujičića kot najboljšega delavca. Zdaj vodi elektrooddelek v tovarni »Elektrodi«. Pred kakimi petimi meseci je jel razmišljati, kako bi napravil tako imenovano »alarmno grlo« proti tatvinam električnih žarnic. In to se mu je tudi posrečilo. Tovarna že izdeluje takšne alarmne naprave, ki žarnice le neznatno podraže. Edina nevšečnost je v tem, da mora biti grlo povezano z alarmnim zvoncem po posebni žici.

Nova železniška proga. Štiri brigade frontovcev prnjavorskega okraja so začele graditi novo železniško progo, ki bo vezala Prnjavor s tretjo mladinsko progo Doboj-Banja Luka. Dolga bo 30 km in vezala bo Prnjavor s Kulaši. Proga bo velikega gospodarskega pomena za severno Bosno, ker je speljana skozi zelo žitorodne kraje, kjer pridelujejo kmetje tudi mnogo sadja. To je že enajsta železnica, ki jo bodo gradili po osvoboditvi v Bosni in Hercegovini. Bosna je dobila v novi Jugoslaviji že okrog 700 km novih železnic.

Poskusni pogon tovarne impregniranih drogov v Čičevu. V Čičevu so preizkusili novo tovarno za impregniranje lesenih drogov za električno omrežje. Republiška podjetja za graditev daljnovodov so potrebovala na leto okrog 12 tisoč kubičnih metrov lesenih drogov, nova tovarna pa jih bo izdelovala okrog 30.000. Tako jih bo lahko dajala precej lokalnim podjetjem, katerih razvodno omrežje je zelo slabo. To velja posebno za Srbijo.

V počitniškem domu ZSJ na Rabu je bilo letos na počitnicah nad 3500 delavcev in uslužbencev. Centralni odbor ZSJ ima na Rabu počitniški dom, kamor hodijo člani sindikatov iz vse države na počitnice. Dom odpro vsako leto 1. aprila in zapro 1. oktobra. Penzija stane 130 din. Gostje dobe za to razen udobnega stanovanja na dan štiri obroke izdatne, okusne hrane. Poskrbljeno je tudi za kulturno in družabno življenje. Dom ima knjižnico z nad 1000 knjigami in revijami, v lepo urejeni čitalnici pa so gostom na razpolago naši mu poičtnice že nadinüCgZloiegs listi. Letos je preživelo v tem domu počitnice že nad 3500 članov sindikatov in njihovih svojcev.

NOV SRBSKI PREVOD PREŠERNA

Te dni je črnogorski književnik dr. Milan Rakočević, ki več let študira v Sloveniji slovensko kulturo, končno priredil za tisk svoj prevod »Poezij« Franceta Prešerna. Čeprav to ni prvi poskus prevoda Prešernovih pesmi v srbskohrvatski jezik, je vendar Rakočevićev prevod prvi poizkus prevoda vseh Prešernovih »Poezij« in ima to značilnost, da je večji del ustvarjen v Ljubljani. Že mnogi naši književniki so delno seznanjeni s tem prevodom in so izrazili simpatično mišljenje o njem. Zato smo se obrnili k tov. dr. Rakočeviću, da nam pojasni nekatera vprašanja v zvezi z njegovim prevodom.

— Zakaj si začel prevajati ravno Prešerna?

Že kot mladega študenta ljubljanske univerze sta me za Prešerna navdušila dr. Ivan Prijatelj in dr. France Kidrič. Iz njunega dela sem spoznal, da bi bilo hvaležno delo, približati Prešerna mojemu narodu, ki ga le površno pozna. Zaradi tega sem se lotil prevajanja Prešernovih pesmi, čeprav nisem bil trdno prepričan v svojo sposobnost za tako odgovorno delo.

— Od kdaj delaš na tem prevodu?

— Že polnih petnajst let. Pred vojno sem delal nekako sramežljivo in plaho, a v teku vojne in pozneje sem se malo odločneje vrgel na delo, posebno ko sem videl, da tudi drugi prevajalci Prešerna niso zmerom uspešni in delajo velike napake v tolmačenju Prešerna. Moj prevod je bil gotov že l. 1945, a sem ga pozneje nekajkrat predelal. Mislim, da sem ga dvanajstkrat prepisal, trinajstič pa sem se le odločil, da ga dam v tisk.

— Ali mi lahko kaj poveš o prejšnjih prevodih Prešerna pri Srbih?

— Pri nas je tradicija prevajanja Prešerna zelo stara in datira že od J. J. Zmaja, ki je prevedel Prešernovo »Sem dolgo upal...« Po raznih starih srbskih listih in koledarjih najdemo prevode posameznih Prešernovih pesmi raznih znanih in neznanih prevajalcev, ki so delali z večjim ali manjšim uspehom. V začetku tega stoletja se je pri Srbih s Prešernom ukvarjal pesnik Vladimir Stanimirović, ki je objavil večje število Prešernovih pesmi v svojem prevodu. Za časa stare Jugoslavije se je s Prešernom največ ukvarjal moj rojak prof. in pesnik Trifun Djukić, ki je objavil celo zbirko prevodov iz Prešerna. Djukić je prvi prevedel ves »Sonetni venec« in »Krst pri Savici«, katerega je, mislim, leta 1904 že prevedel N. Marjanović. Djukić je tudi 1950. leta ponovno izdal svoje prevode — izpopolnjene in popravljene Nato se s Prešernom sistematično ukvarja še Gustav Krklec, ki je pred dvema letoma objavil svoj prevod »Sonetnega venca«, o katerem je že poročal slovenski tisk, kakor tudi prevode nekih drugih pesmi, kar pomeni, da se Krklec ukvarja z mislijo prevesti večji del Prešerna.

O vseh teh prevodih se lahko reče, kar je bilo že zapisano v tisku: Vsi prevajalci so Prešernove misli in izraz podredili svojim pesniškim zmožnostim in zato je njihov Prešern samo polovica Prešerna. Večkrat je od Prešerna vzeta le ideja, a ostalo je zgolj prevajalčeva obdelava. Pri mnogih se vidi, da niso originala niti pravilno razumeli, kaj šele, da bi znali izraziti v svojem jeziku finese Prešernovega izraza in občutja.

— Kako si ga ti prevajal in kakšne težave si imel?

— V nasprotju z drugimi sem se povsem podredil Prešernovemu tekstu. Skušal sem ga tako rekoč presaditi v naš jezik. Kjer sem le mogel, sem uporabljal Prešernove besede. Moj ideal je bil, da prevod izpeljem tako, kot si predstavljam, da bi Prešeren pisal, če bi pisal v srbskohrvatskem jeziku. V koliko sem uspel, bo presodila javnost.

Kar se tiče težkoč, mi ni treba poudarjati, da so bile velike. Znano je, da se slovenska poetika tudi teoretično razlikuje od srbskohrvatske. In ravno te razlike so tako usodne za prevajalce, da se popolnoma strinjam z Ivanom Goranom Kovačićem, ko trdi, da bi laže prevajal angleško, francosko ali katerikoli poezijo kot pa slovensko. Slovenski jezik je preveč liričen, mnogo zavisi od akcenta, medtem ko je pri nas narobe. Posebne težkoče v tem pogledu dela moški stih, ki je v slovenski poeziji tako pogost, medtem ko je pri nas zelo redek. Tu sem včasih moral odstopiti od pravila, ker nisem hotel, da stvar postane preveč prisiljena. Druga težkoča so slovenske besede s polglasniki. Slednjič ima Prešeren tudi dosti apostrofov. V prvem konceptu prevoda sem se v tem pogledu držal Prešerna, toda tovariš Borko me je opozoril na ta nedostatek, ki sem se mu nato ognil, kolikor je bilo največ mogoče. Tu je bila posebna težava še v tem, ker sem ves prevod delal v južnem dialektu, to pa zato, da bi čim bolj obdržal zvočnost in gibkost originala. Na nekaterih mestih sem, posebno v sonetih in »Krstu« Prešernov enajsterec nadomestil z našim dvanajstercem, ki nam je bližji. V njegovih baladah in romancah sem skušal ohraniti njegovo znano špansko asonanco, čeprav bi laže prevajal v rimah.

— Ali ti je kdo naših književnikov pomagal?

— V tem pogledu dolgujem največjo zahvalo tov. Josipu Vidmarju. Pred vojno mi je dajal dragocene nasvete tudi Župančič, ki me je opozoril na mnoge Prešernove pesniške potankosti in posebnosti. Žal, mu je bolezen onemogočila pregledati ves moj prevod. S svojimi nasveti so mi koristili Klopčič, Gradnik, Kreft, posebno pa Božidar Borko. Pri »Sonetnem vencu« mi je dal dragocena opozorila tudi dr. Slodnjak. Omenim naj še tale zanimiv primer: Ko je Krklec objavil prevod »Sonetnega venca«, je tretji stih prvega soneta (»da »magistrale« pesem trikrat peta) prevedel z »a magistrale pjesma tri put peta«, torej numeralno, medtem, ko sem jaz smatral, da se »magistrale« trikrat ponavlja. Da bi prišel stvari do dna, sem poiskal na Akademiji dr. Kidriča, ki mi je rekel, da soglaša s Krklecem, rekoč, da je Prešeren prvotno numeracijo soneta odvrgel, in da to meri na to, da je treba »magistrale« imeti za petnajsto pesem (torej 3 × 5).

— Ali bodo razumeli Prešerna pri vas?

— Popolnoma. Prepričan sem, da ga bodo vzljubili.

— Ali še kaj pripravljaš?

— Končujem prevod Bevkovega »Čedermaca«, ki bo, upam, izšel prihodnje leto. Končal sem Levstikovega »Tugomerja« v Kreftovi redakciji. Kraigherjevo »Školjko« (v novi predelavi), Potrčevo dramo »Lacko in Kreflia«, Kreftove »Kreature« in »Veliko puntarijo«. Cankar me izredno mika in sem prevedel nekaj njegovih knjig. Kolikor bo prevod Prešerna uspel, bom pristopil k izpopolnjevanju prevoda Gregorčičevih pesmi. Rad bi prevajal tudi moderne slovenske pripovednike.

V SOBOTO IN NEDELJO ŽENSKO PRVENSTVO V ATLETIKI

Včeraj so atletinje Mladosti dosegle nov drž. rekord v štafeti 4 x 100

V Varaždinu, kjer imajo lepo urejeno in »hitro« atletsko tekališče, bo v soboto in nedeljo žensko atletsko prvenstvo države. Varaždin so zbrali za mesto tekmovanja tudi zato, ker ima ženska atletika v tem kraju veliko tradicijo. Na tem prvenstvu se bodo zbrale najboljše atletinje Mladosti, Crvene zvezde, Kladivarja, Spartaka, Odreda, Vojvodine, Veleža in domače Slobode. To prvenstvo posameznic bo po številu in po kvaliteti tekmovalk doslej najpomembnejše in lahko pričakujemo (če bo vreme ugodno) novih državnih rekordov.

Zagreb, 5. septembra. — Včeraj se je v Zagrebu začel dvoboj med moškima atletskima ekipama Mladosti in švedskega kluba »Upsala«. Prvi dan tekmovanja je Mladost odločila v svojo korist z 58:37. Ob tej priliki je ženska štafeta Mladosti v postavi: Butja, Sumak, Bogić in Babović postavila nov državni rekord v času 49.8 sekunde.

Ottenheimer pred težko preizkušnjo

Poročali smo že, da so isti dan kot Ottenheimer v Beogradu tekli na 1500 m v rekordnih časih tudi švedska atleta Lundquist in Aberg ter Belgijec Reiff in sicer na mitingu v Göteborgu. Švede je zelo iznenadil rezultat mladega in do še nedavno nepoznanega Ottenheimerja. Takoj ko so zvedeli za njegov odličen rezultat v Beogradu, so se odločili, da ga povabijo na Švedsko. Ottenheimer je sprejel povabilo in tako se bo 15. septembra udeležil velike tekme v teku na 1500 m z najboljšimi tekači na svetu. Izid je negotov, toda, če bosta sodelovala tudi Anglež Bannister in Francoz Malbruk, bo zmagovalec veljal za največjega favorita na olimpijadi 1952. Pred tem se bo Ottenheimer skupaj z drugimi atleti Partizana udeležil mednarodnega mitinga v Parizu, kjer se bodo srečali najboljši atleti Francije, Italije, Švice in Jugoslavije. Miting bo 8. in 9. septembra v Parizu.

KRNJAJIĆ JE VRGEL DISK 47.06 metrov

Novi Sad, 4. septembra.

V tretjem kolu zvezne atletske lige so v Novem Sadu tekmovali samo atleti Vojvodine, ki so zbrali 24.603 točk. Na mitingu je mladi atlet Krnjajič vrgel disk 47.06 m, kar je novi srbski rekord in drugi letošnji rezultat v državi.

Ostali boljši rezultati: 100 m: Benjak 11.2; kladivo: Mijatović 42.86; atletinja Matej je vrgla disk 40.6 m.

ZMAGA BRITANSKIH ATLETOV V CARIGRADU

Po atletskem dvoboju z Grčijo so se britanski atleti pomerili preteklo nedeljo in soboto z reprezentanco Turčije ter jo premagali s 103:75 točkami.

BOKSARSKO TEKMOVANJE V SARAJEVU

Italijanski boksarji premagali jugoslovanske

Sarajevo, 4. septembra. Na novem stadionu v Koševu se je nocoj začelo drugo boksarsko srečanje med reprezentancama Jugoslavije in Italije. To je prvo mednarodno neuradno tekmovanje boksarskih reprezentanc v Sarajevu. Tekmam je prisostvovalo okrog 10.000 gledalcev.

V Jugoslovanski ekipi sta danes nastopila samo Šovljanski in Križmanič, medtem ko je italijanska ekipa nastopila v isti postavi kot v Beogradu.

Po petem dvoboju vodi ekipa Italije s 6 : 4.

Doslej je bilo največje srečanje med evropskim prvakom Visintinijem in Bulatom.

Mušja kategorija: Borovič — Pozzali 0 : 2 po točkah.

Bantam: Radanov — Velutti 2 : 0 po točkah.

Peresna: Živkovič — Gianini 0 : 2 po točkah.

Peresnolahka: Bulat — Visintin 0 : 2 po točkah, čeprav je izgubil, se je Bulat odlično upiral evropskemu prvaku. Tokrat je Visintin boksal bolje kot v Beogradu in pokazal vse kvalitete evropskega prvaka.

Polvelter: Šovljanski — Pozzi 2 : 0 po točkah. Nihče ni dvomil v zmago Šovljanskega. Občinstvo ni doživelo pričakovanega knock-outa. Pozzi je boksal veliko bolje kot v Beogradu, vendar se ni mogel upirati izkušenemu Šovljanskemu.

Po tem srečanju vodi Italija s 6 : 4.

Švedski tisk o tekmi v Beogradu

Vsi švedski listi so objavili obširna poročila svojih dopisnikov o nedeljski tekmi v Beogradu. V glavnem priznavajo, da je zmaga Jugoslavije zaslužena ter poudarjajo, da igra ni bila na posebni višini. Večernik »Expressen«, ki izhaja v Stockholmu, piše med drugim: »Jugoslovani niso bili tako dobri kot preteklo jesen na »Rosundi« (stadion v Stockholmu) ali nedavno v Oslu. Švedi bi to pot lahko zmagali. V prvem polčasu bi morali doseči več kot en gol.« »Aftenposten« piše med drugim tudi tole: »Tekma v Beogradu je bila boljša od tekme Švedska - Španija, ki je bila julija v Stockholmu. Naš vratar Bergstrom bi lahko ubranil Bobekov strel. Na splošno vzeto je zmaga Jugoslavije zaslužena.« List »Dagens Niheter« ugotavlja, da je razlika med švedskim moštvom z olimpijade in z moštvom, ki je igralo v Beogradu, velika razlika.«

VOJVODINA : BORAC 2:2

Novi Sad, 4. septembra.

Včeraj je bila v Novem Sadu odigrana prijateljska nogometna tekma med domačo »Vojvodino« in zagrebškim »Borcem«. Po zanimivi in izenačeni igri se je tekma končala neodločeno 2:2 (2:1). Oba gola je dosegel za »Vojvodino« Hirman, za »Borca« pa Kovač in Jurišić.

Šara je dvignil 305 kg

Novi Sad. — Preteklo nedeljo je bilo v Sremski Mitrovici državno prvenstvo v dviganju uteži. To je bilo do sedaj najbolj kvalitetno tekmovanje v tej panogi športa, saj so atleti porušili več državnih rekordov. Šara, član novosadskega Egyseka, sicer tekmovalec lahke kategorije (to pot je nastopil v srednji), je dvignil več kot tekmovalci poltežke in težke kategorije in sicer 305 kilogramov. S tem novim rekordom je Šara prvi Jugoslovan, ki mu je uspelo dvigniti več kot 300 kilogramov. Razen tega je dosegel izvrsten rezultat tudi 18-letni Korhec v poltežki kategoriji in sicer 295 kilogramov.

Rezultati: — **Bantam:** Maleč 245 kg — izenačen državni rekord: **peresna:** Rušić 235 kg — nov državni rekord: **lahka:** Nikolić 235 kg; **srednja:** Šara 305 kg (90, 90, 125) — absolutni državni rekord: **poltežka:** Janoš Korhec 295 kg: **težka:** Djula Korhec 295 kg.

V Kranju bodo v nedeljo 9. septembra velike konjske dirke na novem hipodromu. Začetek dirk ob 14. uri. Tekmovanje konj ob 8. uri zjutraj.

PLAVANJE

Zagreb — Tukaj je bilo plavalno tekmovanje med ekipama Naprijeda in Poleta iz Sombora. Zmagali so plavalci Naprijeda z 86:43 in se tako kvalificirali za tekmo s poslednjim klubom prve zvezne lige, t. j. z Ilirijo (Ljubljana). Zmagovalec te tekme bo član prve zvezne lige.

DRŽAVNO PRVENSTVO LJUDSKE MILICE V PLAVANJU

Maribor, 4. septembra. — V Mariboru se je končalo državno prvenstvo Ljudske milice v plavanju. Prvo mesto je zasedla ekipa Hrvatske s 6375 točkami pred Srbijo 3944, Črno goro 3005, Makedonijo 2504, Slovenijo 2088 in Bosno in Hercegovino 1173 točkami.

DRŽAVNO PRVENSTVO V WATEPOLU

Prvi del tekmovanja za državno prvenstvo v waterpolu bo v Splitu 9., 10. in 11. septembra, ne pa v Dubrovniku, kakor je bilo prvotno določeno. Do te spremembe je prišlo, ker bodo v Splitu praznovali najslovesneje dan vojne mornarice, ki naj bi bil izpopolnjen s kar najboljšimi športnimi prireditvami. Drugi del prvenstva bo 14., 15. in 16. septembra v Dubrovniku.

KAJAKAŠKI TEČAJ NA LJUBLJANICI

Pomorsko brodarsko društvo »Cveto Močnik« — Ljubljana, priredi 10dnevni kajakaški tečaj, ki se bo vršil v dneh od 7. do 17. septembra. Zaželjeni so predvsem mladinci in mladinke, ki imajo veselje do tega športa. Letos bo obsegal tečaj tehniko vožnje po mirni vodi, kar bo prvi del tečaja, drugi del se bo pa vršil spomladi za vse one, ki bodo uspešno položili prvi del in bo vseboval tehniko vožnje po divji vodi in osnovne elemente kajak slaloma.

Za vse udeležence bo zbor v sredo 5. t. m. ob 16. uri na prostoru PBD »Cveto Močnik« ob Ljubljanici, Trnovski pristan, poleg VK »Savice«.

Tečaj bodo vodili izkušeni kajakaši. Člani PBD »Cveto Močnik«. Vsi udeleženci morajo biti dobri plavalci.

ŠAH

Jugoslavija premagala Zah. Nemčijo z 11:9

Krefeld, 4. septembra. Danes so se nadaljevale v obeh kolih prekinjene partije. Po težki borbi je zmagala Jugoslavija z 11 : 9. V obeh kolih so Jugoslovani zmagali z rezultatom 5.5 : 4.5.

Od prekinjenih partij prvega kola je Kieninger s precizno igro premagal dr. Trifunoviča.

Šest prekinjenih partij II. kola z 2.5 : 1.5 za nemško ekipo se je po nadaljevanju nepričakovano razvijalo. Partije so za Jugoslavijo kazale slabo in brez pretiravanja je bilo mogoče napraviti sklep, da bo Jugoslavija dvoboj izgubila. Toda Jugoslovani so se vztrajno borili in z boljšo analizo pozicij jim je uspelo ne le popraviti rezultat, temveč tudi zmagati.

Pirc je v zelo dobro igrani damski končnici rešil težko partijo s Pfeiferjem. Ivkov je remiziral prekinjeno partijo z Niphausom, čeprav je njegova pozicija obljubljala več. Naslednjega dne je po drugi prekinitvi obdržal Nedeljkovič z natančno igro remi v trdnjavski končnici, čeprav je imel proti Heinecku kmeta manj.

Odločilno zmago vsega dvoboja sta prinesli partiji dr. Lange — Milič in Puc — dr. Träger, ki sta jih dobila naša mojstra.

Puc je s precizno analizo in z igro, v kateri je imel kvaliteto več, v zelo ostri poziciji končno uresničil svojo prednost.

Zadnja partija je bila partija Trifunovič — Kieninger, v kateri se je Trifunovič zaman poizkušal revanžirati.

Tako je postavljen končni rezultat 11 : 9.

Danes ob 17. uri se bosta v Krefeldu poizkusili ekipi Beograda in Krefelda v prijateljskem tekmovanju na osmih deskah.

ŽENSKO PRVENSTVO SRBIJE ZAKLJUČENO

Pred kratkim je bilo v Kragujevcu zaključeno III. prvenstvo žen LR Srbije, na katerem sta skupno zmagali Lazarićeva (Novi Sad) in Suturovičeva (Subotica) z 9 in pol točkami. Sledijo: Bačićeva (Bgd) 7 in pol, M. Andrić (Bgd) in Čirović (Čačak) 6. Znana igralka Nada Kudrna je obtičala na 8. mestu.

IZBIRNI TURNIR ZA PRVENSTVO MARIBORA ZAKLJUČEN

Maribor, 4. sept. — Tukaj se je končal izbirni turnir za prvenstvo Maribora v šahu. Igrali so XI kol. Na turnirju je sodelovalo 12 igralcev, ki so se razvrstili takole: Kos 8 točk, dr. Nemec, Horvat in Guzel 7 in pol, Njegovan D. 7, Mišura 5 in pol, Cizelj 4 in pol, Dasko, Marvin in Majerič 4, Poš 3 in Drobnik 2 in pol točke.

Guzel in Horvat sta si na tem turnirju osvojila I. kategorijo, medtem ko je mladi Karlo Kos ponovno dokazal, da spada med najboljše mariborske šahiste. Dr. Nemec si je s svojim drugim mestom potrdil I. kategorijo.

Istočasno se je končal turnir mariborskih tretjekategornikov. Zmagal je Ačko P. z 8 točkami in si zasluženo priboril II. kategorijo. Drugi je Dvoržak L. s 7 in pol točkami.

MOŠTVO JESENIŠKE ŽELEZARNE SINDIKALNI PRVAK GORENJSKE

Nedavno je bil odigran zaključni dvoboj za sindikalno moštveno prvenstvo Gorenjske med 6 članskimi moštvi Iskre iz Kranja in Železarne z Jesenic, ki se je končal z zmago železarjev v razmerju 3 in pol : 2 in pol.

ZMAGE ŠAHISTOV »MLADOSTI« V ZAHODNI NEMČIJI

Po tekmovanju v Freiburgu je šahovski klub »Mladost« gostoval v Dortmundu, kjer je odigral dve prijateljski tekmi na osmih deskah. V prvem srečanju je »Mladost« zmagala s 7:1, v drugem pa s 7:3. Na koncu gostovanja je »Mladost« v Essenu premagala tamkajšnji klub s 4 in pol : 3 in pol.

— — — —

TENIŠKO PRVENSTVO ZDA

Forest Hills, 4. septembra.

V polfinalu mednarodnega teniškega turnirja za prvenstvo ZDA, ki je v Forest Hillsu, so bili doseženi tile rezultati: Sedgman (Avstralija) - Larsen (ZDA) 6:1, 6:1, 6:1, Seikas (ZDA) - Savitt (ZDA) 6:0, 3:6, 6:3, 6:2.

KRATKE VESTI

LOZANA. — Atletska reprezentanca Švice je premagala reprezentanco Španije s 134:78.

BUDIMPEŠTA. — Tekmovanje moških in ženskih reprezentanc ČSR in Madžarske se je končalo z zmago ČSR s 108:104. Rezultati: 100 m: Otava (Č) 10.8, 200 m: Čani (M) 21.9, 400 m: Adamik (M) 48.6, 800 m: Bakoš (M) 1:5?.1, 1500 m: Jungvirt (Č) 3:48.8, 5000 m: Zatopek (Č) 14:30.2, 3000 m ovire: Ruzdin (Č) 9:23.4, 10.000 m: Zatopek (Č) 30:01.4, 110 m ovire: Tošnar (Č) 14.6, 400 m ovire: Lipaj (M) 54.3, višina: Lanski (Č) 191, daljina: Foldeši (M) 7.10, skok s palico: Saksa 416, troskok: Pukšaš (M) 14.08, disk: Klič (M) 50.58, kladivo: Nemet (M) 56.70.

Ženske: 100 m: Džarmati (M) 12.2, 200 m: Džarmati (M) 25.3, 800 m: Baškaj (M) 2:16.6, višina: Modrahova (Č) 156, daljina: Džarmati (M) 5.78, krogla: Komarkova (Č) 13.46, disk: Jangrova (Č) 42.80.

BUDIMPEŠTA. — Na plavalnem prvenstvu Madžarske so bili doseženi odlični rezultati, moški: 100 m crawl: Kadaš 59.2, 200 m crawl: Njeki 2:10.9, 400 m crawl: Čordaš 4:49.6, 100 m klasično: Utaši 1:16.0, 100 m metuljček: Tumpek 1:10.3, 200 m metuljček: Nemet 2:44.2, 100 m hrbtno: Njeki 1:08.9. — Ženske: 100 m crawl: Temeš 1:06.2, Seke 1.08.2, 100 m hrbno: Temeš 1:17.6, 200 m metuljček: Sekeli 3:01.1, 4 krat 100 m mešano: Kinici 5:24.2.

OSLO. — V Tamerforsu na nordijskem prvenstvu v desetoboju je zmagal Kijel Štanander s 7110 točkami pred Ber Eriksonom (Šv) 6850, O. Eriksonom (Norveška) 6834 in Erenenom (Francija) 6771 točk.

KOŠARKA

Crvena zvezda : Hapoel 40:24 (18:17)

Poročili so se:

Žnideršič Dragutin, pekovski pomočnik in Svetličič Ivana, delavka; Boroje Peter, študent elektro in Tiran Frančiška, medicinska sestra; Žitnik Janez, kovaški pomočnik in Sladič Gizela, gospodinja; Rupnik Franc, torbarski pom. in Bučar Jožefa, šiviljska pomočnica; Pavlič Serafin, organ LM in Mlakar Ivana, nameščenka; Gašper Anton, oficir JA in Goričan Marija, drž. uslužbenka; Marčič Jan, študent medicine in Hočevar Majda, drž. nameščenka; Kovač Anton, prevoznik in Kos Jožefa, delavka; Grahek Zvonko, nameščenec in Capuder Cvetana, nameščenka; ing. Czurda Dušan, gradbeni ing. in Toni Jelena, uradnica; Šalamon Anton, nameščenec in Oblak Pavla, trgovska pomočnica; Virant Jože, delavec in Virant Antonija, šiviljska pomočnica; Kavčič Pavel, krojaški pomočnik in Mihalič Terezija, servirka; Ograjenšek Anton, učni mojster in Puhan Ana, uradnica; Debevc Anton, dimnikarski pomočnik in Obolnar Marija, blagajničarka; Merčun Janez, mizar in Rotar Ana, nameščenka; Kozlevčar Jožef, delavec in Mirai Marija, delavka; Šušteršič Avguštin, delavec in Špehar Ana, gospodinja; Sedej Viktor, trgovski pomočnik in Jovanovič Katarina, delavka; Ogorelec Vinko, uradnik in Martinovič Marija, uradnica; ing. Perme Bojan, univerzitetni asistent in Špenko Melanija, uradnica; Marolt Jožef, drž. uslužbenec in Kaplan Vida, drž. nameščenka; Hočevar Branimir, študent montanistike in Jarec Tatjana, študentka montanistike; Čurin Petar, oficir JA in Dovgan Terezika, drž. uslužbenka; Primar Franc, strojni ključavničar in Marn Danica, delavka; Borko Boris, pravnik in Toroš Dagmar uradnica; Vogrič Aleksander, uradnik in Ribnikar Uršula, babica - instrumentarka; Peklaj Janez, mizar in Povše Marija, delavka; Dolinar Anton, delavec in Sircelj Terezija, posestnica.

Umrli so:

Mihelič Jurij 69 let, Malaverh Oto 55 let, Vidmar Hildo 1? let, Novak Karl 58 let, Prešern Frančiška roj. Gradišar 78 let, Kramberger Marija 24 let, Rendu-58 let, Prešern Frančiška roj. Gradišar 67 let, Berlič Rok 70 let, Babnik Franc 83 let, Planinec Angela roj. Ochineri 63 let, Čulibrk Marija roj. Verlič 25 let, Honigmen Mirko 32 let, Marinček Igor 4 leta, Florjančič Ana 78 let, Hočevar Ljudmila roj. Jerič 55 let, Hafner Ignac 56 let, Rodič Matija 84 let, Mahkota Karl 68 let, Kralj Terezija roj. Kastelic 62 let, Kržič Štefka 8 let, Žužek Janez 78 let, Kamberger Marija 24 let, Rendulič Janez 43 let, Časer Lovrenc 58 let, Gašparac Silval 1 leto, Podgornik Jožipina roj. Kuntih 65 let, Eržen Franja 65 let, Razinger Jože 28 let, Šraj Marija roj. Lukašek 82 let, Kenda Marija 43 let, Logar Jurij 69 let, Bole Stanislav 2 leti, Jerneje Apolonija 50 let, Rupar Janez 53 let, Medvešček Jože 21 let.

Minuli teden so se v Celju poročili:

Leopold Polajnar, vlagač in Karolina Dobrajc, nameščenka; Anton Skok, študent in Jurica Macarol, nameščenka; Andrej Hribar, topilec in Frančiška Kočevar, delavka; Miroslav Todorović, knjigovodja in Vlasta Konjedič, nameščenka; Vladislav Bogataj, nameščenec in Vida Gril, nameščenka.

umrli pa so

Marija Klavžar, roj. Korber, gospodinja, stara 75 let; Katarina Stojan, roj. Dragar, stara 82 let; Miha Brilej, posestnik, star 58 let; Vinko Prislan, mlinarski pomočnik, star 47 let; Milka Ostojić, roj. Stefanović, gospodinja, stara 62 let.

POLMILIJONSKA NAGRADA ŠPORTNE STAVE

Pretekli teden je bila izplačana polmilijonska nagrada tov. Gaberščiku Mirkotu, veterinarju iz Kanala ob Soči, ki je v 39. kolu športne stave edini pravilno rešil vseh dvanajst srečanj. Nagrada je bila izplačana v Ljubljani.

Izredno lepa tekma

CRVENA ZVEZDA : AUSTRIA 3:2 (0:2)

Beograd, 4. septembra.

Danes je Crvena zvezda odigrala prijateljsko tekmo z enim najboljših avstrijskih klubov Austrio z Dunaja. V prvi polovici prvega polčasa je avstrijsko moštvo igralo bolj učinkovito, saj je zabilo dva gola. Že je izgledalo, da bo Zvezda močno poražena, toda položaj na igrišču se je proti koncu polčasa spremenil. Plod lepe igre Crvene zvezde so bili trije goli, to je zmaga s 3:2. V 31. minuti je zabil gol Mitić, v 34. Živanović in v 8. minuti drugega polčasa zopet Živanović. To je bila ena najlepših letošnjih tekem v Beogradu. Gledalcev 40.000.

Jutri bo Austria igrala s Partizanom. Beograjska radiopostaja II. bo prenašala tekmo od 17.10 ure.

NA PTUJSKI OKRAJNI RAZSTAVI

Ob navzočnosti velikega števila domačinov in gostov iz mnogih krajev Slovenije in Hrvatske je bila v soboto dopoldne v novo obnovljeni »Mladiki« v Ptuju svečano otvorjena II. okrajna gospodarska razstava.

Številni razstavljalci iz industrije, obrti in kmetijstva so napolnili sobe prostranega šolskega poslopja in veliko dvorišče pred šolo. Letošnji razstavni prostori so trikrat večji od predlanskih in je razstavo že prvi dan obiskalo okrog 8000 ljudi, med katerimi je bilo največ podeželanov iz Slovenskih goric, Ptujskega polja, Prekmurja in Haloz.

Letošnja razstava je izrazito trgovskega značaja. Obiskovalci lahko kupijo vse, kar je razstavljenega. Ptujska pletarna prodaja v posebnem paviljonu lične pletene izdelke, ki jih sicer samo izvaža. Največjo pozornost obiskovalcev vzbujajo razstavljeni izdelki mehanične tkalnice Tovarne volnenih izdelkov v Majšperku, od zadrug pa je najlepše prikazala delo in velik razvoj Osojnikova zadruga. Obiskovalci se ne morejo načuditi prekrasnim breskvam iz plantažnih nasadov. Delovna zadruga v Sobetincih je na dvorišču, na velikih maketah pokazala, kako je na najsodobnejši način urejeno veliko gospodarsko dvorišče. Pozornost vzbuja tudi 450 kilski merjasec državnega posestva v Zavrču. Ormoška in ptujska vinogradniška zadruga nudita izbrana štajerska vina v pravi haloški vinski kleti.

Na razstavišču je že po nekaj urah prejela trgovska agencija več naročil za mlečne izdelke in pohištvo; verjetno bo imela v bližnjih dneh veliko dela, ker je veliko zanimanje za razstavljene predmete. Za razvedrilo skrbe skupine kulturnoumetniških društev, ki so skupno s ptujskim Veselim teatrom pripravile lep zabavni in kulturni program.

— — — —

Poročajo nam

IZ POLJČAN

V novo zgrajenem poslopju OLO Poljčane so otvorili v soboto okrajno gospodarsko razstavo poljčanskega okraja. Razstavo je otvoril predsednik IO OLO, tov. Franc Lubej, ki je uvodoma pozdravil goste in v kratkih besedah prikazal pomen, ki ga ima razstava. Zahvalil se je razstavljalcem za trud, ker bodo z razstavnimi izdelki seznanili obiskovalce z gospodarskim napredkom okraja.

Obiskovalci so se najbolj zanimali za izdelke steklarne Rogaške Slatine, za stroje tovarne Konus izdelane v remontni delavnici tovarne, za dobro izdelana pohištva konjiških mizarjev, za obleke krojaške delavnice KLO Rogaška Slatina in za lepo urejen gozdiček pred razstavnim prostorom, ki ga je uredila gozdna uprava. Nekateri so se zanimali za steklene gumbe tovarne gumbov iz Slovenske Bistrice in pri trgovski agenciji sklepali pogodbe za dobavo.

Tudi popoldanski koncert SKUD iz Šmarja pri Jelšah je prav dobro uspel. Razen dopoldanskih obiskovalcev je prišlo še blizu 3000 obiskovalcev.

IZ ZAGORJA

Prostovoljno gasilsko društvo v Zagorju je dne 2. septembra priredilo koncert v Mlinšah. Prebivalstvo je bilo s sporedom pevskega in tamburaškega zbora zelo zadovoljno in si želi še v bodoče takih prireditev. Žal, da so se našli ob tej priložnosti neki nepoboljšljivi razgrajači, ki so motili prireditev. Napadali so člane pevskega in tamburaškega zbora in enega tovariša ranili tako, da je moral iskati zdravniško pomoč. Krajevna oblast bo morala v bodoče preprečiti take nekulturne izgrede.

IZ CIRKUŠ PRI LITIJI

Organizacija sekcije zadružnic v Cirkušah je ob večernih urah organizirala krpalni krožek, ki se ga udeležuje nad 30 tovarišic. Osnovale so ga aktivne zadružnice KZ z organizacijo AFŽ. Zdaj se pripravljajo, da bodo šivale copate za šolske otroke in starčke. Šivale bodo tudi za otroke igrače, ki jih bodo razdelile ob novoletni jelki. Nameravajo povabiti iz sosednjega kraja tovarišico, ki jim bo pokazala razne vzorce za pletenje. Med poletjem pa so imele tečaj za vkuhavanje sadja in povrtnine.

IZ TOLMINA

Le redko nas obiščejo umetniške skupine iz centralnih predelov Slovenije, zato smo z nestrpnostjo pričakovali gostovanje Gorenjskega veselega teatra, ki je najavil obisk pri Sv. Luciji, Tolminu, Kobaridu in v Bovcu. Priznamo, da nismo bili trdno prepričani v uspeh njihovega programa, ker so bili nekateri glasovi iz Kranja precej negativni. Toda ob nastopu ansambla je vsak strah splahnel. Program Gorenjskega veselega teatra je tako pester, da mora zadovoljiti tudi najzahtevnejšega kritika. V Tolminu še nismo imeli priložnosti videti ostalih slovenskih humorističnih gledališč, toda nekateri, ki so videli mariborskega in ljubljanskega, so ga še posebej pohvalili.

—n.

— — — —

Komunalna dela v Kranju

Pri kopanju dodatnega napajališča stražiškega vodovoda na Gorenji Savi so delavci naleteli na močan tok vode, ki bo po mnenju lokalnih činiteljev zadostoval za redno preskrbo desnega brega Save. Dve črpalki s kapaciteto 2300 litrov vode na minuto nista mogli več vse vode izčrpati, da bi delavci lahko nadaljevali izkopavati. Kvaliteta vode je v vseh ozirih boljša kot so pričakovali.

Drugo investicijsko delo v avgustu je bilo popravilo mostu pod tovarno mila; most še ni bil popravljen po vojni in zato vedno kamen spotike. Popravili so tudi viseči most, ki je bil slab. V načrtu je še obnova mostu na Huje pod tovarno Sava.

Del ceste od Savskega mostu do kolodvora bi bil lahko že davno tlakovan, ker so čakali na odobritev investicij, pa so se kocke podražile. Navzlic temu pa upamo, da bo cesta pred jesenskim deževjem gotova.

O preureditvi klavnice je bilo že veliko govora. Čeprav je bilo upravniku že takoj v začetku leta poverjeno, da v lastni režiji začne pripravljati postopno preureditev klavnice, še vedno čaka na načrte. Priprava materiala za preureditev je pohvale vredna, klavnica pa je tako potrebna popravila, da bo treba začeti takoj delati.

Lekarna v Kranju je že pred meseci zaprosila za primeren prostor, kjer bi uredila čakalnico za stranke. Lokal je bil izpraznjen, stranke pa še vedno čakajo zunaj v vrsti na zdravila.

V delavnicah »Rolete«, ki se je izselila, bo napravljena pokrita avtobusna čakalnica, kar bodo posebno pozdravili delavci okoliških vasi.

Glede fizkulturnih naprav v Kranju moramo pohvaliti društvo za konjski šport »Borec«, ki je ob pomoči vojske zgradilo moderen hipodrom. Tudi nogometno društvo »Korotan« bi že začelo graditi nogometno igrišče, če ne bi čakali na prepis zemljišča.

Posvetovanje o gostinstvu končano

Posvetovanje o gostinstvu, ki smo o njem poročali že včeraj, je bilo v nedeljo končano. Delegati so poročali, da se je prehrana v gostinskih podjetjih zadnje čase zboljšala, da pa se kažejo v našem gostinstvu še vedno mnoge tehnične in organizacijske pomanjkljivosti. Povzroča jih v glavnem nesposobnost ali malomarno gospodarjenje ravnateljev, nakupovalcev in kuharjev. Cene v restavracijah in hotelih iste kategorije niso le previsoke, marveč često tudi različne. Mnogi udeleženci konference so poročali o tatvinah malone v vseh podjetjih. Normativi porabe živil so navadno določeni v vsaki restavraciji drugače, kar omogoča malomarnemu osebju špekulacije in izkoriščanje delovnih ljudi, ki se v njih hranijo.

Velike pomanjkljivosti in kaznivi prestopki se dogajajo tudi v preskrbi gostinstva z živili, posodo in inventarjem iz centralnih skladišč. Često se dogaja, da prodajajo gostinski servisi podjetjem pokvarjena živila, medtem ko leži pri zasebnih pridelovalcih zelo dobro blago po isti ceni, pa ga gostinci ne morejo kupiti, ker nimajo gotovine. Pomanjkanje kvalificiranih kadrov z znanjem tujih jezikov je vprašanje, ki bi ga morali pristojni organi bolj upoštevati. Često se dogaja, da se morajo domači in tuji gostje celo v velikih hotelih kakor je »Majestic« v Beogradu, sporazumevati na zelo primitiven način.

Stopili ji bodo na prste

Zadružnica Marija Polajnarjeva iz KDZ Stara Loka kaj čudno pojmuje zadružno lastnino. Na ohišnici je razen svoje redila tudi dve zadružni kravi. Od 1. januarja do 25. avgusta t. l. pa je oddala zadrugi le 30 litrov mleka. Kadar jo je predsednik opomnil, naj spremeni odnos do zadruge, ga je odganjala s ploho žaljivk in se je zgovarjala, da kravi nimata mleka. Instruktor za živinorejo pri Skladu pa je pri kontroli ugotovil, da namolze Polajnarjeva samo zvečer 5 litrov mleka, zjutraj in opoldne pa najmanj 7 litrov. Polajnarjeva je tako oškodovala zadrugo v 8 mesecih za okol' 2852 litrov mleka v vrednosti 56.056 din. Sklad za mehanizacijo je zadevo prijavil javnemu tožilcu.

K. M.

Preberite tudi tole:

Kaj bo jutri, pojutrišnjem

Petek, 7. septembra — Mirna.

Petek, 7. septembra — Mirna.

6. septembra 1936 so bili v Bazovici pri Trstu ustreljeni Bidovec in tovariši.

1944 so koroške partizanske enote na cesti Železna Kapla—Borovlje napadle sovražno kolono, Pohorski partizanski odred pa je osvobodil 622 angleških vojnih ujetnikov, ki so delali na železnici med Mariborom in Dravogradom.

1904 je bil v Beogradu kongres jugoslovanskih književnikov in umetnikov.

7. septembra 1944 je XXX. divizija uničevala sovražnika, ki je hotel organizirati svojo postojanko v Štanjelu na Krasu.

1818 se je rodil slovenski skladatelj in pesnik Miroslav Vilhar; umrl je leta 1871. Sam je komponiral v narodnem duhu svoje večinoma rodoljubne pesmi. Izmed njih so mnoge ponarodele.

1848 je bil sprejet v Avstriji zakon o zemljiški obveznosti. Slovenski kmet — tlačan je postal proti določeni odkupnini svoboden lastnik zemlje.

Obiskovalcem proslav v Velikih Laščah. Glavna direkcija železnic v Beogradu je z aktom štev. 21.408/51 odobrila 75% popust na železnici za obiskovalce proslav v Velikih Laščah za čas od 6. do 12. sept. Znižana vožnja velja za II. in III. razred brzih in potniških vlakov v Sloveniji.

Uradi in ustanove razglašajo

HOTEL »ZLATOROG« V BOHINJU zopet razpolaga s prostimi mesti, zato pohitite z rezervacijami in izkoristite lepe septembrske dneve, ki jih lahko preživite ob romantičnem Bohinjskem jezeru!

Uprava Dijaškega doma Ivana Cankarja obvešča vse gojence iz zavoda, da se prične pouk na vseh gimnazijah Ljubljane od IV. do VIII. gimnazije dne 20. septembra. V zavodu naj se javijo 19. septembra. 503-n

OBVESTILO

Mestno podjetje SNAGA reorganizira pobiranje smeti v širšem centru mesta, ki obsega vse ulice od železniškega prelaza na Tyrševi cesti ob železniški progi do Tobačne ulice, Aškerčeva, Cojzov graben, čez Šentjakobski most čez Prule do Gruberjevega prekopa, do Dolenjskega mosta, Za Gradom, na Domobransko cesto, po Poljanski cesti do Ambroževega trga, čez most po Škofji in Šentpeterski do Jegličeve, po Šmartinski do Masarykove in nazaj na Tyrševo cesto. Zgoraj označene ulice so zunanja meja centra mesta, v katerem se bodo pobirale smeti počenši s 5. septembrom od 20. ure naprej. Stanovalce hiš prosimo, da postavijo svoje zaboje s smetmi ob 20. uri zvečer pred hišo. **Smeti se bodo pobirale v ponedeljkih, sredah in petkih.**

1. V hišah in ulicah, katerim so meje: Tyrševa cesta, Selenburgova, Gradišče, Gorupova, Aškerčeva, Tobačna do proge in nazaj do Tyrševe.

2. Miklošičeva cesta, Sv. Petra cesta do Jegličeve, po Šmartinski do Masarykove nazaj na Miklošičevo.

3. **Ob torkih, četrtkih in sobotah:** od železniškega prelaza, leva stran Tyrševe, Selenburgove, Gorupove, do Aškerčeve. Cojzov graben do Šentjakobskega mostu, po Bregu do Miklošičeve ceste, vsa Miklošičeva in del Čopove do Masarykove in ves nasip Sv. Petra.

4. Od Dolenjskega mostu, Za gradom, po Domobranski, Poljanski cesti na Ambrožev trg, po Poljanskem nasipu in skoz ob Ljubljanici do Grubarjevega prekopa nazaj na Dolenjski most.

Stanovalci bodo obveščeni še po svojih dosedanjih smetarjih, da ne bo nepotrebnih zmed. Prosimo vse stanovalce, da z disciplino omogočijo boljše vzdrževanje čistoče v mestu.

2932-a **Uprava M. p. SNAGA.**

Kaj bomo slišali v radiu

ČETRTEK, 6. SEPTEMBRA:

Poročila ob 5.15, 6.00, 12.30, 15.00, 19.00, 22.00 in 23.55. — 5.00 Jutranji pozdrav; 5.25 Polke in valčki; 5.50 Jutranja telovadba; 6.15 do 7.00 Slovenske narodne in umetne pesmi; 12.00 Lahek opoldanski koncert; 12.40 Zabavna glasba, vmes objave; 13.00 **Gospodinjski nasveti;** 13.10 Želeli ste — poslušajte; 14.15 Kulturni pregled (**Dr. Mirko Rupel: Ob 400-letnici slovenske knjige**); 14.30 Ottorino Respighi: Botticellijanski triptihon, Joaquin Turina: Torerova molitev; 15.15 do 15.30 Zabavna glasba, vmes objave; 18.00 Bojan Adamič: Scenska glasba k slušni igri »Srebrni glas«; 18.20 **Pogovor s pionirji;** 18.30 Ljudska pesem skozi vekove; 19.10 Odlomki iz Donizzettijevih oper; 20.00 **Domače aktualnosti (Ob 10-letnici Ljudske milice);** 20.15 V plesu in pesmi po svetu; **21.00 Iz del Jakoba Gallusa-Petelina;** 22.15 Kaj bo jutri na sporedu; 22.30 Izberite, kar vam je po godu . . . (pester spored orkestralne, solistične in zborovske glasbe **na valovih 202.1 in 212.4 m**): Oddaje za inozemstvo **na valu 327.1 m**: 22.30 Oddaja v nemščini; **22.45** Oddaja v italijanščini; 23.15 P. I. Čajkovski: Koncert za violino in orkester v D-duru, op. 35; 24.00 Zaključek oddaje.

♦

Koncertni abonma sprejema Koncertna poslovalnica Slovenske filharmonije dnevno od 9 do 12 in od 15 do 18 v mali filharmonični dvorani. Lanskim abonentom so sedeži na razpolago do sobote, novim interesentom pa prihodnji teden. Prospekti v Knjigarni muzikalij. 501-n

Koncert RKUD Jedinstvo iz Splita bo nocoj ob 20.30 v Unionu. Spored izvaja mešani pevski zbor in folklorna skupina, ki izvaja plese iz Dalmacije, Slavonije, Makedonije in Posavine. »Jedinstvo« je prvak LR Hrvatske in je bilo kot tako nagrajeno in večkrat pohvaljeno. Vstopnice v Knjigarni muzikalij na Kongresnem trgu. 506-n

Na filmskem platnu prikazujejo

LJUBLJANA — UNION: ameriški film »Zapleššiva«. Kratki film »Bodoči umetniki«. Predstava ob 18.30. Zadnja predstava odpade zaradi koncerta. — MOSKVA: italijanski film »Norčije v operi«. Kratki film »Filmske novosti 35«. Predstavi ob 18.30 in 20.30. — SLOGA: nemški film »Ljubezen ni igrača«. Kratki film »Filmske novosti 34«. Predstavi ob 18.30 in 20.30. Prodaja vstopnic v vseh treh kinematografih od 17.30. — TIVOLI: nemški film »Ljubezen ni igrača«. Kratki film »Slike iz loškega pogorja«. Predstava ob 20. — LETNI DOM LJUDSKE MILICE: italijanski film »Norčije v operi«. Kratki film »Svet ob Soči«. Predstava ob 20. — TRIGLAV: italijanski film »Sciuscia«. Filmske novosti 33. Predstavi ob 18 in 20. Predprodaja vstopnic vsak dan od 9 do 11 in eno uro pred pričetkom predstave. — ŠIŠKA: ameriški film »Njen obraz«. Filmske novosti 32. Predstava ob 20. — VEVČE: angleški film »Pot do plemstva«. Filmske novosti 24.

MARIBOR — PARTIZAN: amer. barvni film »Dama v hermelinu«. Kratki film Titove operacije. — UDARNIK: angleški film »Fanny«. Filmske novosti 35. — LETNI: ameriški barvni film »Dama v hermelinu«. Kratki film Titove operacije. — STUDENCI: angleški film »Fanny«. Filmske novosti 34.

POBREŽJE: ameriški film »Hrepeneča vdova«. Kratki film »Šport na vodi«.

CELJE — METROPOL: angleški barvni film »Šeherezada«. Filmske novosti 33. — DOM: angleški film »Fanny«. Kratki film »Iz tehnike filma«. — LETNI: angleški film »Fanny«. Kratki film »Iz tehnike filma«.

KRANJ — STORŽIČ: ameriški film »Bil sem vojna nevesta«. Filmske novosti 27. — LETNI — PARTIZAN: ameriški film »Morski volk«. Kratki film »1. maj 1951«.

DOMŽALE: angleški film »Daj nam danes«. Filmske novosti 19.

KAMNIK: ameriški barvni film »Škotska kri«. Kratki film »O. Župančič«.

RADOVLJICA: angleški barvni film »Sarabanda«. Kratki film »Z lastnimi močmi«.

BLED: ameriški film »Moja draga Clementina«. Filmske novosti 23.

JESENICE: ameriški film »Sedmi križ«. Filmske novosti 27.

VRHNIKA: ameriški film »Njen obraz«. Filmske novosti 32.

TRBOVLJE: ameriški film »Major in frklja«. Kratki film »Zaradi onega zjutraj«.

HRASTNIK: italijanski film »Rigoletto«. Mesečnik JA 21.

MURSKA SOBOTA: francoski film »Ljubavni sen«. Filmske novosti 20.

ROGAŠKA SLATINA: jugoslovanski film »Slavica«. Filmske novosti 22.

PTUJ: ameriški film »Kako je zelena moja dolina«. Filmske novosti 28.

NOVO MESTO: ameriški film »Državljan Kane«. Filmske novosti 29.

IDRIJA: ameriški barvni film »Ali Baba«. Kratki film »Brez mejnikov«.

ILIRSKA BISTRICA: ameriški film »Noč v Casablanci«. Kratki film »Preoblikovanje kraja«.

KOČEVJE: angleški film »Johnny Frencoz«. Kratki film »Zaradi onega zjutraj«.

SLOVENSKA BISTRICA: francoski film »Nesrečniki«, II. del. Filmske novosti 24.

ŠOŠTANJ: ameriški film »Jane Eyre«. Srbski mesečnik 31.

SEŽANA: ameriški film »Jane Eyre«. Srbski mesečnik 34.

GUŠTANJ: ameriški film »Gentleman Jim«. Kratki film »Fizkultura in šport 6«.

TRŽIČ: franc. film »Skrivnost«. Filmske novosti 30.

SLATINA RADENCI: avstr. film »Dunajske melodije«, Filmske novosti 9.

MALI OGLASI

KROJAŠKI STROJ »Singer« prodam. — Naslov v oglasnem odd. 1633-4

GOJZARJE št. 40 in moder suknjič za 16 let starega fanta prodam. Leban, Prijateljeva 1/I. 1632-4

VEČJI ROBKER na motorni pogon za razcepljanje grozdja kupimo. Ponudbe poslati na podjetje »Vino-Sadje«, Maribor, Partizanska cesta 3. 1459-5

FRIZERJI! — Popravljamo grelce za »Fortschritt« aparate. Pošljite ali prinesite zadrugi frizerjev, Ljubljana, Stari trg 20. 1643-2

STENSKA URA naprodaj. — Golobič, Mestni trg 4. 1644-4

HARMONIJ, 6 oktav, 6 spremeb, prodam za 16.000 din. Učitelj, Križanke, soba 31. 1631-4

KLAVIR nudim na razpolago, po dogovoru tistemu, kdor odda oziroma preskrbi prazno ali opremljeno sobo. — Ponudbe pod »Mnogo odsotna«. 1630-9

MOTORNO KOLO »Norton«, 350 ccm, v dobrem stanju, ugodno naprodaj. Naslov v ogl. odd. 1629-4

PODPISANA KELENBERGER Romana, stanujoča v Aškerčevi ulici 6, preklicujem vse neresnične vesti, ki sem jih širila o vodstvu Nižje partijske šole v Mariboru, posebno o ekonomu tov. Dvoršak Ivanu, stanujočem v Aškerčevi 6 v Mariboru in se upravi Nižje partijske šole zahvaljujem, da odstopi od tožbe Romana Kelenberger, Maribor, Aškerčeva ulica 6. 1628-11

IZGUBIL sem sindikalno knjižico št. 51869 na ime Zupanc Henrik. 1627-11

SPREJMEMO takoj več izvežbanih knjigovodij, komercialista in instruktorja za knjigovodstvo za Kmetijske zadruge in ekonomije zadrug v okraju Šoštanj. Stanovanje preskrbljeno. Ponudbe poslati OZKZ Šoštanj. 1598-1

KDO VE svetovati, ali kdo odda v najem garažo čim bliže centra Ljubljane? Sporočite na ogl. odd. pod »Za uspeh nagrada«. 1626-11

JUNGHANS stensko uro, novo, ki bije, prodam. Naslov v ogl. odd. 1625-4

IZGUBIL sem dne 30. avgusta od Evrope do glavnega kolodvora listnico z dokumenti in živilsko karto. Poštenega najditelja prosim, naj vrne vsaj dokumente na naslov Šandok Anton V. P. 3688, Ljubljana ali Linhartova 32. Drugače jih razveljavljam. 1624-10

LEPO STENSKO URO poceni prodam. Komovc Anica, Ljubljana, Kongresni trg 5/I. 1623-4

LEŽALNI STOL, omarico za knjige, obešalnik, kuhinjsko mizo, leseno banico s stojalom — prodam. Naslov v oglasnem odd. 1622-4

Sladkorja potrebujemo letno 14.000 vagonov

pridelali pa ga bomo letos po cenitvi strokovnjakov 22.000 vagonov

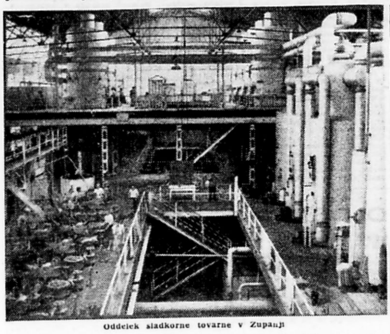

Oddelek sladkorne tovarne v Županji

Prehrane sodobnega človeka si brez sladkorja ne moremo misliti. Uporaba sladkorja v najrazličnejših oblikah se čedalje bolj širi, s tem pa narašča tudi njegova potrošnja. Človek je začel uživati sladkor najbrž šele takrat, ko se je nehal hraniti izključno z mesom, torej ko je začel uživati tudi rastlinsko hrano. Prvo sredstvo za osladitev hrane je našel že v naravi, namreč čebelni med. Ulorabo medu poznamo iz pisanih spomenikov starih Grkov in Rimljanov. Šele mnogo pozneje je prišla prva vest tudi o sladkorju kot »medu brez čebel«. Tako so ga imenovali generali Aleksandra Velikega leta 325 pred našim štetjem, ko so se vrnili s pohoda v Indijo. Slo je pravzaprav za sirup iz sladkornega trsa, ki so ga v Indiji uporabljali že zdavnaj.

Sladkorni trs

Pogojev za razvoj proizvodnje in potrošnje sladkorja pa takrat v Evropi še ni bilo; nastali so mnogo pozneje. K temu je pripomogla čedalje večja uporaba kave. Vse kaže, da so njeno vrednost prvi spoznali derviši, ki so morali dolgo bedeti v molitvi in gladovanju. Iz južne Arabije je prišla kava v Meko in Medino, potem pa so jo prinesli muslimanski romarji v druge dežele. Leta 1534 so jo prinesli Turki v Carigrad, križarji pa v vso Evropo. Prve kavarne so imeli ljudje na vzhodu. Sarajevo jo je imelo že leta 1592, London 1652, Dunaj 1683, Berlin pa šele 1721.

K uporabi sladkorja sta mnogo pripomogla tudi čokolada in čaj. Oboje so seveda uporabljali najprej bogataši, kar velja tudi za sladkor, ki je bil prvotno zelo drag. K nam je začel sladkor prodirati dokaj zgodaj z vzhoda. Dolgoletno paševanje Turkov v naših vzhodnih krajih nam je zapustilo zlasti široko uporabo slaščic. Naj omenimo samo alvo. Tudi turška kava nas spominja na tiste čase.

Sladkorni trs in sladkorna pesa sta poglavitni surovini za pridobivanje sladkorja. Sladkor je tudi v sadju, grozdju, koruzi, mleku, medu in mesu. Industrija pa izkorišča samo prvi dve surovini. Od celotne svetovne proizvodnje sladkorja odpadeta dve tretjini na sladkorni trs, na sladkorno peso pa samo tretjina. Sladkorni trs raste v toplih in vlažnih tropičnih krajih, medtem ko je v zmernem pasu poglavitna surovina sladkorna pesa.

Za razvoj sladkorne pese si je pridobil mnogo zaslug cesar Napoleon. V vojni z Anglijo, ki je blokirala Evropo pod Napoleonovo oblastjo in preprečila med drugim dovoz sladkorja po morju, je prvi spoznal važnost nove sladkorne industrije. Po njegovem naročilu je skupina francoskih kemikov in agronomov proučila to vprašanje v zvezi s pridelovanjem sladkorne pese in proizvodnje sladkorja. Leta 1811 so bili znani prvi praktični rezultati in Napoleon je takoj odredil, naj posejejo s sladkorno peso 32.000 ha. Prepovedal je vsak uvoz sladkorja in odredil, naj ustanove šest strokovnih šol. Tako je dobila sladkorno industrijo ne le Francija, marveč vsa Evropa. Francija je še zdaj v Evropi največji proizvajalec sladkorja.

V sladkorni industriji imamo samo velike tovarne. Pri nas jih imamo osem, tri v Vojvodini, tri na Hrvatskem in dve v ožji Srbiji. Najnovejša je tovarna v Županji, zgrajena leta 1947. V stari Jugoslaviji je bila naša sladkorna industrija v rokah češkega in nemškega kapitala. Naše sladkorne tovarne izdelajo na dan 100 do 200 vagonov sladkorja.

Potrošnja sladkorja je merilo življenskega nivoja. V zahodni in severni Evropi odpade na prebivalca na leto 25 do 45 kg sladkorja, v stari Jugoslaviji pa ga je odpadlo komaj 6 kg. Po osvoboditvi se je potrošnja v okviru racionirane preskrbe povečala na okroglo 9 kg, petletni plan pa določa povečanje porabe sladkorja na 12 kg. Letošnja bogata letina sladkorne pese nam bo prvikrat po vojni omogočila prosto prodajo sladkorja. Sedanja celotna letna potrošnja znaša v naši državi okrog 14.000 vagonov. Letos pa računajo strokovnjaki, da ga bomo imeli najmanj 22.000 vagonov. Pred vojno je znašala letna potrošnja sladkorja v Jugoslaviji 9000 vagonov.

Naša študentska organizacija dobila od VUS na račun pomoči 19.000 švicarskih frankov

Beograd, 31. avg. (Tanjug). Generalna skupščina Mednarodne univerzitetne pomoči (VUS) je odobrila naši študentski organizaciji kot pomoč za leto 1952. 19.000 švicarskih frankov.

Naši študenti bodo tudi letos prejeli od VUS znatne količine zdravil, sanitetnih in tehničnih potrebščin na račun pomoči za leto 1951. Ta mednarodna študentska organizacija podpira študentske organizacije predvsem v vojni opustošenih državah s tem, da jim razdeljuje iz svojega sklada zdravila, sanitetne in tehnične potrebščine, znanstvene publikacije in druga sredstva, potrebna za vseučiliški pouk. Naša študentska organizacija je ena izmed ustanoviteljev VUS. V letošnjem februarju je bil ustanovljen naš nacionalni odbor VUS. Na zadnjem zasedanju VUS, ki je bilo v avgustu v Oslu, je jugoslovanski nacionalni odbor zastopal generalni tajnik odbora Anton Lah.

Tujski promet v Makarski je bil najživahnejši v začetku avgusta

Letošnjo turistično sezono v makarskem okraju bi lahko v glavnem razdelili v dve etapi. Prva je bila do začetka julija, ko so se pravzaprav šele pripravljali na sprejem gostov. Vse je bilo pripravljeno, gostov pa ni bilo. V Makarsko je prišlo le nekaj izletnikov iz raznih krajev države, ki so ostali tam samo nekaj dni. Glavno krivdo za slab obisk sredi poletja pripisujejo uslužbencem »Putnika«, ki so dajali letoviščarjem napačne informacije.

Ker letoviščarjev ni bilo, je poslalo gostinsko podjetje »Biokovo« po vsej državi obvestila, da je v Makarski dovolj sob za goste. In kmalu je to priljubljeno letovišče srednje Dalmacije oživelo. Šele tedaj se je pravzaprav začela letošnja letoviščarska sezona, torej šele z julijem. V juliju je bilo v Makarski, Podgori in Brelih 1.262 domačih letoviščarjev s 17.140 nočninami, tujcev pa je bilo samo 32. Skozi Makasko je potovalo v druga letovišča 190 tujcev.

Najživahnejši tujski promet je bil v Makarski prve dni avgusta. Vsi hoteli so bili polni, gostje pa so še vedno prihajali. Od 1. do 15. avgusta je bilo v Makarski 998 letoviščarjev z 11.940 nočninami. To je rekordno število, če upoštevamo, da imajo Makarska, Brela in Podgora samo 531 postelj za letoviščarje. Na pomoč so priskočili privatniki, ki so dali na razpolago 750 postelj. Nastale pa so težave s prehrano. Hotel »Beograd« ima kuhinjo za 250 gostov, hranilo pa se je v njem in se še zdaj hrani nad 500. V stiski je pomagalo poverjeništvo za gostinstvo in turizem tako, da je prevzelo restavraciji »Obalo« in »Plažo« ter uslužbensko menzo. V njih je na hrani nad 250 gostov. Zaradi prevelikega navala so se pojavile tudi razne pomanjkljivosti v prehrani, ki pa so jih kmalu odstranili.

Podgora pri Makarski

Papirnate hiše

Tudi v Ameriki je bila prva leta po vojni huda stiska za stanovanja. Zato so začele tovarne montažnih hiš uporabljati najrazličnejše gradivo za izdelovanje hiš, ker je tudi gradiva primanjkovalo. Zdaj izdelujejo stanovanjske hiše iz starega papirja. Praksa je pokazala, da so papirnate hiše zelo praktične, saj so mnogo cenejše, pa tudi drugače imajo mnogo dobrih lastnosti. Papirnata hiša stane samo okrog 5.500 dolarjev.

Iz starega papirja, ki ga je v Ameriki na pretek, saj izhajajo ameriški listi v velikanskih nakladah, izdelajo najprej papir, ki se ne lomi oziroma ki ne razpoka tako hitro kakor navaden. Potem izdelajo iz takšnega papirja velike plošče, ki jih prepoje s posebno vrsto smole in zlepijo več skupaj, tako da ostane med njimi nekaj zraka. Tako postanejo plošče dobri izolatorji toplote, pozimi varujejo sobe pred mrazom, poleti pa zadržujejo vročino. Na takšne plošče pritrdijo tenko plast aluminija, da so čvrstejše, pa vendar ostanejo lahke. V tovarnah izdelajo kar cele stene takšnih montažnih hiš.

Kje se rode znameniti ljudje

Ameriški geograf dr. Stephen S. Visher je objavil nedavno v Chicagu zanimivo razpravo o tem, kje so se rodili znameniti ljudje zvezne države Indiane. Indiano je razdelil na več pokrajin, tako da je odpadlo na vsako povprečno 200.000 prebivalcev, potem pa se je zanimal, koliko znamenitih znanstvenikov, politikov in umetnikov se je rodilo na vsakem področju. Njihova imena je jemal iz Enciklopedije. Opazil je, da je bilo v nekaterih pokrajinah rojenih do 20 znamenitih ljudi, v drugih pa samo eden ali dva. Del Indiane, kjer so daljša in toplejša poletja, je imel manj znamenitih ljudi, kakor del, kjer je podnebje ostrejše. Vendar pa najhladnejši kraj ni najbolj bogat z znamenitimi ljudmi. Manj slavnih ljudi se je rodilo v ravninah kakor v gorskih krajih.

Zanimivo je, da se v gospodarsko najbogatejših krajih ni rodilo največ slavnih ljudi. Največ genijev se je rodilo v majhnih mestih, v velikih mestih manj, na vasi pa najmanj. Visher sam meni, da njegovih sklepov ne smemo posploševati, ker vplivajo na to tudi razni činitelji: vzgoja, tradicije, gospodarski pogoji, razvoj industrije, način prehrane itd. Zelo težko pa je vse te vzroke najti in upoštevati.

Avtomat, ki pomaga kupcem pri kupovanju

Večkrat se zgodi, da kupi človek v velikih trgovinah s kolonialnim blagom več, kakor je vzel s seboj denarja. Del izbranega blaga mora seveda v takšnem primeru vrniti. To se zgodi, če človek izbira in izbere precej blaga, ne da bi računal s ceno. Pri nas se dogaja to menda bolj redko ali pa sploh ne, drugod po svetu pa kupci večkrat pridejo v tak neugoden položaj. Zdaj se jim zadrege ne bo treba več bati, ker je nekdo izumil avtomat, ki pomaga kupcu pri kupovanju. Kupec potiska v trgovini pred seboj voziček, ki nanj polaga izbrano blago. K ročici vozička je pritrjen računski strojček. Ko izbere kupec, denimo, konzervo, pogleda, koliko stane in ceno takoj natipka na računski stroj. Tako ima vedno pred očmi skupno vrednost izbranega blaga in ve, koliko ga lahko kupi.

Največji človek na svetu še vedno raste

Ted Ewans iz Englofielda Greeivea v Angliji je največji človek na svetu. Meri namreč 2,78 m. Nedavno je odpotoval v Ameriko, kjer ga bodo pregledali zdravniki. Mož namreč še vedno raste in začelo ga je skrbeti, kaj bo, saj je že tako prevelik. Ko je moral leta 1943 na nabor, je meril »samo« 2,25 m. Pozneje je postal šofer kamiona, ki je imel nalašč zanj narejeno kabino. V navadni kabini namreč ne bi mogel sedeti. Med bivanjem v Ameriki bo javno nastopal in delal reklamo za zdravljenje revmatizma. S tem upa zaslužiti toliko denarja, da si bo sezidal doma hišo, ki pa bo morala biti tudi nekaj posebnega. Ustrezati bo morala njegovi velikosti. Vrata in stropi bodo morali biti primerno visoki.

Venezuela z nafto druga najbogatejša dežela na svetu

Njene rezerve nafte znašajo 1,200.000.000 ton

Ko je španski pomorščak Alonzo de Aheda leta 1509 priplul v zaliv Madakaibo, se je spomnil na Benetke in imenoval ta kraj Venezuela. Iz zaliva so speljani prekopi v jezero Malakaibo in v tem jezeru so našli konkvistadorji čudno tekočino, ki so z njo namazali trupe svojih ladij, da bi jih zavarovali pred vodo. Bila je nafta, ki je dobila v tej deželi že v 15. stoletju prvo koristno uporabo. Štiri stoletja pozneje so doživele te »Male Benetke« svojo invazijo. Takrat so vdrle vanje tuje petrolejske družbe in njihovi računi so se obnesli. Venezuela je kmalu postala druga z nafto najbogatejša dežela na svetu.

Venezuela je dežela severnega dela Južne Amerike. Na njeno obalo je leta 1498 prispel Krištof Kolumb. Za njim so prispeli Alonzo de Aheda z Emerigom Vespuccijem in drugimi osvajalci, leta 1550 pa je prišla ta dežela uradno pod špansko krono, izpod katere se je osvobodila šele z vstajo leta 1810, leta 1811 pa se je razglasila za neodvisno. Od leta 1821 je bila Venezuela del zvezne države Kolumbije, osem let pozneje pa se je odcepila ter postala leta 1864 zvezna republika z dvajsetimi enotami. Zdaj ima 21 zveznih držav in dve pokrajini. Že iz španskih časov je njeno glavno mesto Karakas.

Prvotno v Venezueli ni bilo tujih družb za izkoriščanje nafte. Toda v začetku našega stoletja so začele prodirati tudi tja. Od leta 1922 do 1929 je dala Venezuela koncesijo 73 družbam. Najmočnejše so prišle iz ZDA in Velike Britanije. V venezuelsko petrolejsko industrijo so investirali doslej tujci okrog 2 bilijona dolarjev. Petrolejskih vrelcev ima Venezuela okrog 9000, naftovodov pa 2.400 km. Profiti tujih družb so od leta do leta večji. Posamezne skupine kapitalistov in njihove delniške družbe bijejo hud medsebojni konfurenčni boj. Državni proračun Venezuele je imel lani od petrolejske industrije 300 milijonov dolarjev dohodkov. Temelj tako velikih dohodkov sta dva zakona. Prvi iz leta 1943 razglaša mineralno bogastvo za nacionalno lastnino, drugi iz leta 1948 pa določa, da čisti dobiček koncesionarjev po plačilu davkov in raznih taks ne sme presegati državnih dohodkov iz iste veje gospodarstva. Tuje petrolejske družbe zaposlujejo v Venezueli 45.000 delavcev.

Tako teče nafta v pristanišču naravno si v ladijske cisterne

Njenih milijon kvadratnih kilometrov planin, gorskih planot ter pustih nižin se razprostira med Karibskim morjem na severu, Angleško Guayano na vzhodu, Brazilijo na jugu ter Kolumbijo na jugu in zahodu. Prebivalcev ima nekaj nad 6 milijonov, med njimi je malo čistih potomcev španskih osvajalcev ali indijanskih domačinov, nekaj evropskih priseljencev iz novejše dobe, mnogo več pa mešancev, belcev, Indijancev in črncev, ki so prišli z Antilov.

Prebivalci Venezuele se ukvarjajo predvsem s poljedelstvom, ki jim donaša na leto okrog 60.000 ton sladkorja, 45.000 ton kave, 22.000 ton kakaoa ter znatne količine gumija, žita, krompirja in graha kot osnovne hrane. Pridelajo tudi precej sadja, začimb in zdravilnih zelišč, ki v tem vročem podnebju dobro uspevajo. V venezuelskih ravninah rede znamenite vrste konj. Prebivalci ravninskih krajev so znani kot hrabri borci v neštetih vstajah in vojnah.

Naravna bogastva Venezuele so tudi brez nafte velika. Na leto pridobi Venezuela za okrog milijon dolarjev zlata, bogati so tudi rudniki železa in žvepla ter premogovniki; jezero Bermudez, katerega površina je pokrita z debelo plastjo asfalta, pa tekmuje s slovečim asfaltnim jezerom na Trinidadu. Zadnje čase razširja Venezuela proizvodnjo izvozu namenjenega cementa.

Na gospodarsko in politično lice dežele, na življenje in položaj v svetu pa mnogo bolj vpliva pridobivanje nafte. Začetek te industrije je bil v Venezueli kaj skromen. Leta 1878 je majhna domača družba »Petrolia del Tahira« načrpala na dan dve toni nafte, ki je z njo preskrbovala petrolejske svetilke v okolici naftnih vrelcev na področju Rubio. V začetku našega stoletja pa se je ta industrija v Venezueli že precej razvila. Mrzlično so iskali nove vrelce in leta 1950 so načrpali v Venezueli že 75 milijonov ton nafte. Strokovnjaki pa menijo, da bo pridobivala Venezuela v prihodnjih letih še mnogo več nafte.

Po sporu med Anglijo in Perzijo zaradi nafte dobiva Venezuela še mnogo večji pomen, saj načrpajo iz njene zemlje na dan 20.000 ton nafte. V tem pogledu je Venezuela za ZDA s 740.000 tonami druga na svetu, dvakrat močnejša od Sovjetske zveze, kjer načrpajo na dan »samo« 100.000 ton nafte. Pomen Venezuele je tem večji, kjer je potrošnja nafte in njenih derivatov od leta 1943 narasla v Venezueli več ko šestkratno. Venezuela pa je tudi največji svetovni izvoznik nafte, saj je izvaža dvakrat več, kakor Iran. Lani je izvozila okrog 62 milijonov ton surove nafte ali za 7 % več kakor predlanskim. Konec lanskega leta so znašale njene rezerve nafte okrog 1.200.000.000 ton ali okrog 10 odstotkov vseh znanih svetovnih rezerv.

»Otroška soba« v vlakih

Že od lanskega leta priklopijo brzovlakom na progi Stuttgart—Hamburg razen spalnih in jedilnih vagonov še posebne vagone za razvedrilo potnikov. V takšnih vagonih so posebni oddelki, kjer se lahko otroci med vožnjo zabavajo z igračami in slikanicami. V otroškem oddelku ima stalno službo železniška otroška negovalka, ki skrbi za zabavo in udobnost mladih potnikov. Starši, ki vedo, kolikšne sitnosti imajo na dolgih vožnjah z otroki, jih radi prepuščajo skrbi vestnih negovalk.

Prozoren avtomobil

Znano industrijsko podjetje Crysler v Detroitu v ameriški državi Michigan je izdelalo prozoren plastičen avtomobil. Od motorja do šasije, vse je prozorno. Gledalci lahko opazujejo, kako deluje motor in tako mnogo laže razumejo načela, po katerih teče avtomobilski motor. Seveda pa je drugo vprašanje, kako bodo ljudje s prozornim avtomobilom zadovoljni, saj bodo videli pešci prav vse, kar se med vožnjo dogaja v njih.

Odgovorni urednik: Ivan Šinkovec — Lastnik: Osvobodilna fronta Slovenije — Tiska tiskarna »Slovenskega poročevalca« — Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Knafljeva ul. 5, poštni predal 271 tel. štev. 55-22 do 55-25 — Mesečna naročnina 120 din — Inseratni oddelek: Šelenburgova ul. 6 telefon štev. 38-96 — Tekoči račun NB 601-90321-6

TAJNOSTI DRUGE SVETOVNE VOJNE

H. CARTIER

18

Ne verjamem, da bi Francija začela vojno brez angleške pomoči temboli, ker bi se njihov napad razbil ob naših utrdbah na Zahodu. Vsekakor Francija brez angleške privolitve ne more čez belgijsko ozemlje.

Dokler je duce še živ, se nam Italije ni bati. Brzina naše akcije bo odločila tudi stališče Poljske: z Rusijo za hrbtom ne bo hotela nastopiti proti Nemčiji. A sama Rusija: prej kakor bo vojaško posegla vmes, bodo naše bliskovite operacije že končane.«

Možnost glede obdobja 1943—1945 je bila od vseh najdaljša in najslabša. Ostali dve sta bolje ustrezali Hitlerjevi nestrpnosti.

Hitler je v drugi možnosti računal na revolucijo v Franciji. »Kolikor bi socialni nemiri v Franciji poslabšali politični položaj in francoska vojska ne bi mogla nastopiti proti Nemčiji, bi bil to prikladen trenutek za akcijo proti Češkoslovaški,« je rekel.

Tretja možnost je bila vojna med Francijo in neko tretjo državo, kar bi prav tako nevtraliziralo francosko vojsko.

Hitler je to vojno celo natančno napovedal. Označil je Franciji tudi nasprotnika: Italijo. Naznanil datum: poleti 1938. Orisal vzrok: napetost v Sredozemlju zaradi državljanske vojne v Španiji. V podrobnosti se ni spuščal, pač pa je izjavil, da hitra Francova zmaga ne bi bila dobrodošla Nemčiji, kajti podaljšanje vojne bi Italiji omogočilo, da bi se utrdila na Balearih, mimo katerih drži francoska prometna pot.

Potem je govoril o operacijah. Francosko in angleško izkrcavanje na italijanski obali se mu ni zdelo verjetno, francoska ofenziva na Alpah pa nemogoča. Italijanska mornarica bi lahko preprečila prevoz francoskih čet iz Severne Afrike in Francija bi imela na razpolago na nemški in italijanski meji samo domačo vojaško silo.

»Če bi Nemčija« — je preudarjal Hitler — izkoristila to vojno, da bi uredila češko in avstrijsko vprašanje, lahko zanesljivo trdim, da Anglija, zapletena v vojno proti Italiji, ne bo začela operacij proti Nemčiji. Na vojaško akcijo Francije na Renu brez angleške pomoči pa sploh ni računati.

Dan našega napada na Češkoslovaško bo odvisen od tega, kako se bo razvijala italijansko - angleško - francoska vojna. V začetku vojne bomo še vedno mirni. Naša akcija bo čisto samostojna zadeva. Češkoslovaško bomo napadli bliskovito.«

Takšna je bila glasovita Hitlerjeva obrazložitev z dne 5. novembra 1937. Na sodišču v Nürnbergu so obtoženci spoznali, da je ta obrazložitev neovrgljiv dokaz, da je Hitler vse dobro premislil. Iz njega očitno in glasno kriči hotenje po vojni. Göring se je zaman prepiral s sodniki in govoril, da je hotel firer s tem samo vzpodbuditi Blomberga in Fritscha, ki sta zavlačevala ponovno oborožitev. Ko pa so ga sodniki temeljito izpraševali in mu pokazali celotni dokument 386 P. S., je moral priznati, da je zapisnik polkovnika Hoszbacha s tega sestanka izraz Hitlerjevih misli in nazorov.

Vseh misli? Dokončnih nazorov? Nikakor ne. Uvod in zaključek si očitno nasprotujeta. Nasilna izselitev milijona Avstrijcev in dveh milijonov Čehov in sicer v času, ko so bile vse meje zaprte in priključitev dveh industrijskih držav s pretežno mestnim prebivalstvom k rajhu, ni mogla prinesti Nemčiji večjega kmetijskega prostora, ki ga je hotela dobiti. Vse to bi bila samo uvodna operacija, ki naj bi Hitlerju utrdila izhodišče. Načrt z dne 5. novembra 1937 je bil pravzaprav samo uvod v veliko in glavno teritorialno ekspanzijo na Vzhod. Hitlerjeva tolmačenja so zanimiva tudi zato, ker kažejo, kako je določil vrstni red in čas izpolnitve načrtov. Hitler si tedaj še ni upal prezreti nasveta, ki mu ga je dal njegov generalštab glede časa, kdaj naj bi uresničil te načrte. Dan začetka splošnega spopada je še vedno visel med 1943. in 1945. letom. Toda človeku, ki ga je priganjal čas, se je zdel ta rok preveč oddaljen. Zato je pa hitel, da bi čimprej uresničil svojo zamisel, da bi zanetil sredozemsko vojno, ker bi mu francosko - angleško - italijanska vojna omogočila nemoteno gospodariti v Srednji Evropi. To edino možnost, ki pa je bila šibka, je hotel čimprej izkoristiti. Toda — svoj načrt je gradil na pesku.

Do sredozemske vojne, ki je z njo računal v letu 1938, ni prišlo. Nemčija je sicer ustavila pomoč Francu, kar je bilo sklenjeno 5. novembra na Göringov predlog, toda Franco je vendarle dobil vojno. Tako je manjkal pogoj, ki ga je bil določil Hitler.

Vzlic temu pa ni odnehal, kajti njegov duh je bil pustolovski in čas ga je priganjal.

»Generali so dobili vtis,« pripoveduje Blomberg, »da so te ideje preveč fantastične in po obrazložitvi je zavladala v dvorani grobna tišina.«

»Še se spominjam,« pripoveduje Halder, »da je takrat Fritsch skrivaj pošepnil svojemu prijatelju generalu Becku: »Saj to je norec.«

Neurath, Blomberg in Fritsch so skušali navezati razgovor. V dokumentu 386 P. S. je kratek izvleček misli, ki so jih tedaj povedali firerju.